

Міністерство освіти і науки України
Кіровоградська льотна академія
Національного авіаційного університету

ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Методичні вказівки
для курсантів і слухачів
галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»
спеціальності 7.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної
діяльності»

Кіровоград
2013

УДК 658.5
ББК 65.050

Виконання та захист дипломних робіт : методичні вказівки / А. В. Залевський, Ю. В. Сікірда. – Вид. 2-ге, доп. і перероб. – Кіровоград : КЛА НАУ, 2013. – 99 с.

Автори:

А. В. Залевський, кандидат технічних наук, доцент – розділи 1–9, додатки;

Ю. В. Сікірда, кандидат технічних наук, доцент – вступ, розділи 10–16, додатки.

Методичні вказівки містять основні вимоги, які висуваються до змісту та оформлення дипломної роботи, визначають послідовність етапів її виконання, дають рекомендації щодо добору та опрацювання літературних джерел, збору та обробки фактичного матеріалу, визначають порядок захисту та оцінювання.

Призначено для курсантів і слухачів галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» спеціальності 7.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» спеціалізацій «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень» та «Менеджмент міжнародного авіаційного туризму».

Розглянуто, обговорено і рекомендовано до друку і використання в навчальному процесі на засіданні кафедри менеджменту, економіки та права, протокол №5 від 26 грудня 2012 р.

Рецензент: Н. І. Легінькова, кандидат економічних наук, доцент.

© Залевський А.В.,
Сікірда Ю.В., 2013
Методичні вказівки

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Мета і задачі дипломної роботи.....	4
2. Основні етапи виконання дипломної роботи.....	5
3. Вимоги до дипломної роботи.....	6
4. Вибір напрямку та затвердження теми дипломної роботи.....	6
5. Керівництво дипломною роботою.....	7
6. Визначення об'єкту та предмету дипломної роботи, складання робочого плану дослідження.....	7
7. Опрацювання інформаційних джерел.....	8
8. Збирання і обробка фактичного матеріалу.....	9
9. Зміст та обсяги дипломної роботи.....	9
10. Оформлення дипломної роботи.....	15
11. Висновок наукового керівника про дипломну роботу.....	18
12. Отримання допуску дипломної роботи до захисту на випускаючій кафедрі.....	19
13. Порядок підшивання дипломної роботи.....	19
14. Зовнішнє рецензування дипломної роботи.....	20
15. Підготовка дипломної роботи до захисту.....	20
16. Захист в Державній екзаменаційній комісії.....	20
Список використаних джерел.....	23
ДОДАТКИ.....	24
Додаток А. Рекомендована тематика дипломних робіт.....	25
Додаток Б. Зразок рапорту про закріплення теми дипломної роботи.....	30
Додаток В. Зразок листа підприємства про замовлення теми дипломної роботи.....	31
Додаток Г. Завдання на дипломну роботу.....	32
Додаток Д. Орієнтовний план дипломної роботи.....	34
Додаток Е. Рекомендована література до написання дипломної роботи... ..	35
Додаток Ж. Зразок титульного аркушу дипломної роботи.....	69
Додаток И. Зразок вступу дипломної роботи.....	70
Додаток К. Конкретизація змісту розділу з охорони праці та рекомендації щодо методики його виконання.....	72
Додаток Л. Приклади оформлення дипломної роботи.....	83
Додаток М. Приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел.....	84
Додаток Н. Висновок керівника дипломної роботи та висновок кафедри про дипломну роботу.....	90
Додаток П. Пам'ятка керівнику щодо написання відзиву на дипломну роботу... ..	91
Додаток Р. Інформаційна карта та анотація дипломної роботи.....	92
Додаток С. Пам'ятка рецензенту щодо написання рецензії на дипломну роботу.	93
Додаток Т. Зразок оформлення наочних матеріалів до дипломної роботи	94
Додаток У. Орієнтовна структура доповіді на захисті дипломної роботи..	95
Додаток Ф. Подання голові Державної екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи.....	97

www.klapau.kr.ua

ВСТУП

Методичні вказівки розроблені у відповідності до вимог галузевої та варіативної компонент стандартів вищої освіти з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст" галузі знань 0306 "Менеджмент і адміністрування" спеціальності 7.03060104 „Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” спеціалізацій „Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень” та „Менеджмент міжнародного авіаційного туризму”, призначені для надання допомоги курсантам і слухачам у виконанні дипломної роботи відповідно до чинних стандартів України і містять основні вимоги, які висуваються до змісту та оформлення дипломної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Самостійна атестаційна письмова робота, що виконується курсантом (слухачем), є складовою державної атестації, підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння ними теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціалізацією „Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень” або „Менеджмент міжнародного авіаційного туризму”.

www.klapau.kr.ua

1. МЕТА І ЗАДАЧІ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Виконання і захист дипломної роботи поряд із складанням комплексного кваліфікаційного державного екзамену є завершальним етапом навчання у вищому навчальному закладі, формою державної атестації випускників.

Дипломна робота є кінцевим результатом самостійної індивідуальної навчальної діяльності курсанта (слухача), науковим дослідженням, яке підводить підсумки вивчення ним дисциплін, що передбачені навчальними планами підготовки за спеціалізаціями „Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень” або „Менеджмент міжнародного авіаційного туризму” спеціальності "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності", а також проходження виробничої та переддипломної практик.

Курсант(слухач)-дипломник повинен підтвердити рівень загальнотеоретичної і спеціальної підготовки. Дипломна робота є випускною кваліфікаційною роботою, на підставі захисту якої та успішного складання комплексного кваліфікаційного державного екзамену зі спеціальності "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" Державна екзаменаційна комісія приймає рішення про присвоєння її автору кваліфікації спеціаліста з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, менеджера (управителя) із зовнішньоекономічної діяльності і видачу диплома спеціаліста.

Метою виконання дипломного дослідження є вирішення професійної проблеми, що ґрунтується на комплексному опануванні матеріалу і методів дослідження, послідовному викладанні, а також практичному застосуванні теоретичних знань для вирішення конкретних завдань щодо вдосконалення управління діяльністю підприємств і організацій авіаційної (туристичної) галузі.

У процесі виконання дипломної роботи курсант або слухач у відповідності до кваліфікаційних вимог повинен проявити:

- знання загальнотеоретичних, загальноекономічних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання менеджменту;
- вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію у відповідності до мети дослідження;
- вміння розробляти наукові висновки і конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним досліджуваним об'єктом;
- вміння визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі.

2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота виконується на основі поглибленого вивчення чинного законодавства України з питань діяльності підприємств і організацій, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з проблеми, яка досліджується, а також результатів проведених курсантом або слухачем власних досліджень реального об'єкта.

Підготовка дипломної роботи передбачає такі основні етапи виконання:

1. Вибір напряму та теми дослідження, подання відповідного рапорту і затвердження теми.

2. Визначення об'єкту, предмету, мети та задач дослідження, затвердження індивідуального завдання на дипломну роботу.

3. Опрацювання джерел вторинної інформації, формування загальної концепції дослідження, методичних підходів та інструментарію, складання робочого плану дипломної роботи.

4. Формування теоретико-методологічних основ проблеми, яка досліджується, узагальнення існуючих концепцій, вивчення еволюції підходів до вирішення проблеми, систематизація сучасних поглядів вітчизняних та закордонних науковців.

5. Збирання фактичного матеріалу під час переддипломної практики на об'єкті дослідження, економічна діагностика об'єкту дослідження, поглиблений аналіз та оцінка показників, що характеризують предмет дослідження.

6. Обґрунтування напрямів вирішення проблеми, яка досліджується, пошук засобів подолання перешкод їх реалізації, економічне обґрунтування доцільності впровадження.

7. Аналіз стану охорони праці або умов праці на об'єкті дослідження, розробка ефективних заходів з їх поліпшення.

8. Викладення результатів дипломного дослідження в текстовій формі, підготовка вступу, висновків, додатків, упорядкування списку використаних джерел.

9. Оформлення дипломної роботи.

10. Отримання допуску дипломної роботи до захисту на випускаючій кафедрі.

11. Зовнішнє рецензування дипломної роботи.

12. Підготовка до захисту.

13. Захист дипломної роботи у Державній екзаменаційній комісії.

До виконання дипломної роботи допускаються курсанти (слухачі), які успішно склали залково-екзаменаційну сесію, завершили виробничу і переддипломну практику та захистили звіти з них.

3. ВИМОГИ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю і містити:

- поглиблений всебічний аналіз рівня висвітлення проблеми, яка досліджується, в науковій фаховій літературі;

- елементи самостійного дослідження, економічний аналіз об'єкту та предмету дослідження, виконаний за допомогою ЕОМ;

- обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення діяльності об'єкта, який досліджується, та стану охорони праці або умов праці на ньому.

Дипломна робота повинна мати належне оформлення та всі необхідні супровідні документи (заповнений бланк завдання, інформаційну карту, анотацію, відзив наукового керівника, висновок випускаючої кафедри щодо допуску роботи до захисту, відзив зовнішнього рецензента). За бажанням курсант або слухач може одержати додатковий відзив на дипломну роботу від підприємства або організації, що є замовником дослідження. Робота має бути

виконана і подана на випускаючу кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

Дипломна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, затвердженій темі, написана без дотримання затвердженого плану, не містить теоретико-методологічної частини, економічних розрахунків, аналізу стану охорони праці та умов праці, обґрунтованих пропозицій, а також не має зовнішньої рецензії, до захисту не допускається.

4. ВИБІР НАПРЯМУ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Курсанту або слухачу надається право самостійно обирати напрям науково-дослідної роботи. Доцільно, якщо останній розроблявся раніше при підготовці курсових робіт, рефератів, доповідей на науково-практичних конференціях тощо.

Тема дипломної роботи обирається курсантом або слухачем відповідно до рекомендованої тематики (додаток А). Після вибору теми курсант або слухач подає рапорт на ім'я завідувача випускаючої кафедри менеджменту, економіки та права (додаток Б).

Рекомендована тематика дипломних робіт розробляється випускаючою кафедрою менеджменту, економіки та права згідно з вимогами варіативної компоненти освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівців спеціальності "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" спеціалізацій „Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень” та „Менеджмент міжнародного авіаційного туризму” відповідно до затверджених програм вивчених нормативних і вибіркових дисциплін, відображає актуальну проблематику сучасного менеджменту. Тематика дипломних робіт щорічно переглядається та поновлюється.

Згідно обраної курсантом або слухачем теми дипломної роботи випускаюча кафедра менеджменту, економіки та права призначає наукового керівника, який надає науково-методичну допомогу курсанту або слухачу в його самостійній роботі над дипломним дослідженням. При цьому, як правило, враховуються побажання курсантів (слухачів) та наукових керівників.

За завчасним погодженням із завідувачем кафедри менеджменту, економіки та права курсант або слухач може запропонувати свою тему дослідження. Для цього необхідно письмово обґрунтувати доцільність її розробки (відповідно до попередньої власної науково-дослідницької роботи, до місця роботи, можливостей отримання необхідної інформації на об'єкті дослідження). Крім того, дипломні роботи можуть виконуватись за тематикою, яку замовлятимуть підприємства та організації авіаційного (туристичного) профілю.

Протягом одного місяця від подання заяви на затвердження теми, курсант або слухач, за погодженням із науковим керівником, має право замінити тему або її уточнити. Для заміни (уточнення) теми необхідно подати заяву на ім'я завідувача випускаючої кафедри із підписом курсанта (слухача) та його керівника.

Після остаточного узгодження із науковими керівниками теми дипломних

робіт розглядаються та обговорюються на засіданні випускаючої кафедри менеджменту, економіки та права і затверджуються наказом начальника академії. Подальші зміни та уточнення тем можливі лише за крайніх обставин, потребують змістовного обґрунтування та додаткового наказу за письмовим клопотанням кафедри (витяг із протоколу засідання). Обставинами, що можуть стати підставою для такого клопотання, є, наприклад, перебування курсанта або слухача у лікарні або тривале відрадження, що має бути підтверджено відповідними документами.

5. КЕРІВНИЦТВО ДИПЛОМНОЮ РОБОТОЮ

Відповідно до напряму дипломного дослідження, який обраний курсантом або слухачем, випускаюча кафедра призначає наукового керівника.

Науковий керівник проводить індивідуальне консультування курсанта (слухача), рекомендує літературні джерела, допомагає скласти план дипломної роботи, заповнити бланк індивідуального завдання, контролює дотримання графіку виконання, рецензує частини роботи і завершений рукопис, готує дипломника до захисту.

Науковими керівниками призначаються провідні викладачі та науковці кафедри менеджменту, економіки та права, а також спеціалісти установ і підприємств, які працюють за профілем дипломної роботи і мають відповідний науковий ступінь.

В деяких випадках при дослідженні проблеми, яка потребує розробки математичних моделей, статистичної обробки даних, створення програмного забезпечення на ПЕОМ тощо, крім наукового керівника за курсантом (слухачем) закріплюється науковий консультант, який надає допомогу при написанні окремих розділів чи підрозділів роботи.

6. ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ТА ПРЕДМЕТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ, СКЛАДАННЯ РОБОЧОГО ПЛАНУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єктом, за матеріалом якого буде виконуватися робота, є підприємство авіаційної або туристичної галузі будь-якої форми власності, що є юридичною особою, має самостійну звітність і займається зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД). Об'єкт дипломного дослідження є базою переддипломної практики.

Бажаним є розробка теми на замовлення керівництва підприємства або організації авіаційної (туристичної) галузі. Це замовлення оформлюється листом-замовленням (додаток В).

Крім цього, об'єктом дипломного дослідження може бути місцевий, національний, регіональний або світовий ринок міжнародних авіаційних (туристичних) послуг.

Темою дипломної роботи (предметом дослідження) є одна з актуальних проблем сучасного менеджменту, яка відповідає завданням та умінням, передбаченим варіативною компонентою освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціаліста за спеціальністю "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" спеціалізацій „Менеджмент міжнародних

авіаційних перевезень” та „Менеджмент міжнародного авіаційного туризму”.

Предметом дослідження за спеціальністю „Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” може бути:

- система управління міжнародним підприємством авіаційної (туристичної) галузі або його окремими структурними підрозділами;
- система управління авіаційною (туристичною) галуззю в умовах зовнішньоекономічної діяльності;
- одна з функцій управління підприємства авіаційної (туристичної) галузі – суб’єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- одне з функціональних завдань системи управління міжнародного підприємства авіаційної (туристичної) галузі (інформаційне забезпечення, розробка стратегій розвитку, маркетинг, інноваційно-інвестиційна діяльність, зовнішньоекономічна діяльність, бізнес-планування, виробництво, фінанси, кадри, ділові ризики, кризові ситуації тощо).

Після остаточного визначення теми, об’єкту та предмету дослідження, курсант або слухач за допомогою наукового керівника заповнює бланк завдання (додаток Г). Завдання підписують курсант (слухач) і науковий керівник, а також затверджує завідувач випускаючої кафедри менеджменту, економіки та права.

За допомогою керівника, виходячи з теми, мети, об’єкту та предмету дослідження, курсант або слухач складає проект плану (робочий план) дипломної роботи. План має передбачати питання, які розкривають зміст теми. Зразок плану дипломної роботи подано у додатку Д.

7. ОПРАЦЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

Відповідно до теми курсант або слухач самостійно або за рекомендацією наукового керівника добирає літературні джерела (монографії, підручники, автореферати кандидатських та докторських дисертацій, брошури, статті у наукових фахових виданнях, тези наукових конференцій тощо).

Доцільно керуватися при цьому традиційною логікою вивчення літературних джерел:

- загальне ознайомлення з публікацією в цілому та її змістом;
- читання тексту послідовно або вибірково;
- виписування (копіювання) матеріалів, що безпосередньо стосуються теми;
- критична оцінка вибраних матеріалів;
- формування відповідного фрагменту тексту дипломної роботи.

Написання дипломної роботи передбачає вивчення чинного законодавства, постанов Кабінету Міністрів України, рішень Верховної Ради, нормативних документів відповідних міністерств та інших органів управління з питань, пов’язаних з темою дипломної роботи. Доцільно також використовувати статистичні матеріали Державної служби статистики України, зокрема статистичний збірник "Україна в цифрах", статистичні дані, що оприлюднюються Державною авіаційною службою України та Державним агентством України з туризму та курортів.

Особливу увагу доцільно звернути на вивчення матеріалів, опублікованих

у періодичній пресі (газети і журнали фахового спрямування), де подаються найсучасніші результати наукових досліджень.

На сучасному етапі розвитку суспільства важливим джерелом вторинної інформації стає мережа Інтернет.

При запозиченні визначень, цитат тощо, в тексті дипломної роботи необхідно робити відповідні посилання (див. розділ 10).

При виконанні дипломного дослідження курсант (слухач) має опрацювати не менше 50 інформаційних джерел.

Список основної рекомендованої літератури до написання дипломної роботи наводиться в додатку Е.

8. ЗБИРАННЯ І ОБРОБКА ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Дипломна робота має виконуватися з використанням наукових джерел та фактичного матеріалу, який відображає діяльність підприємства або організації, що є об'єктом дослідження.

Джерелом інформації є планові і фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань тощо, які збирає курсант або слухач під час переддипломної практики.

Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться аналіз та обґрунтовуються власні пропозиції щодо удосконалення діяльності.

З метою підтримки набутих навичок роботи на ПЕОМ і вмінь з алгоритмізації та складання програм кожен курсант або слухач при написанні дипломної роботи повинен використовувати комп'ютер.

9. ЗМІСТ ТА ОБСЯГИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота спеціаліста повинна мати обсяг 110-130 сторінок друкованого тексту (без урахування «Списку використаних джерел» та «Додатків»).

Зміст дипломної роботи визначається її темою і відбивається у плані, розробленому за допомогою наукового керівника. Дипломна робота має містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних скорочень (при необхідності);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (при необхідності).

Титульний аркуш (додаток Ж) містить найменування вищого навчального закладу та міністерства, якому він підпорядковується, факультету, випускаючої кафедри, прізвище, ім'я та по-батькові й інші відомості про автора,

тему дипломної роботи з посиланням на об'єкт дослідження, прізвище, вчене звання (посаду) наукового керівника, місто і рік. Завершену і оформлену належним чином дипломну роботу обов'язково підписують автор і науковий керівник на титульній сторінці.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок вступу, всіх розділів та підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних скорочень. Якщо в дипломній роботі вжита специфічна термінологія або маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік слід подати у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх розшифровку. Незалежно від цього за першої появи цих елементів у тексті дипломної роботи наводять їх розшифровку.

Вступ (додаток І) розкриває сутність проблеми дипломного дослідження, підстави та вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності дослідження. У вступі відображають:

- **актуальність теми** (подається коротка характеристика стану проблеми, що досліджується, обґрунтовується доцільність розробки теми для розвитку авіаційної (туристичної) галузі в цілому або окремої її складової; як правило, наводять перелік провідних вітчизняних та закордонних учених, що вивчають проблему);

- **мету і задачі роботи** (мета, як правило, тісно переплітається з темою роботи; розв'язання задач дозволяє досліднику досягти мети);

- **об'єкт дослідження** (надається коротка характеристика підприємства або організації авіаційної (туристичної) галузі: власність, організаційно-правова форма, галузева належність, коли і ким засновано, місцезнаходження, матеріально-технічна база (опис приміщення, складів, транспорту тощо, вартісна оцінка), основні економічні показники за звітний період, чисельність працюючих, схема структури апарату управління з коментарем, перелік основних конкурентів. Якщо об'єктом дипломного дослідження визначений ринок міжнародних авіаційних (туристичних) послуг, наводиться стисла характеристика регіону, на матеріалах якого виконується робота);

- **предмет дослідження** (визначається той аспект управління, який підлягає дослідженню в межах визначеного об'єкту);

- **методи дослідження** (подається перелік методів наукових досліджень, які були використані в роботі);

- **теоретична та методологічна база дослідження** (наводиться узагальнений перелік джерел інформації, що покладені в основу дослідження);

- **практичне значення одержаних результатів** (зазначається, де і яким чином можуть бути використані результати дипломного дослідження);

- **структура роботи** (наводиться загальний обсяг роботи, структура, кількість таблиць, рисунків та додатків).

Обсяг вступу не повинен перевищувати 4-5 сторінок.

Основна частина дипломної роботи складається з чотирьох розділів: теоретико-методологічного, аналітичного, розробницько-впроваджувального та

охорони праці. У межах кожного розділу виділяють по три підрозділи, що мають відображати логічну послідовність дослідження та розробки власних пропозицій. В кінці кожного розділу подають висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Перший розділ – теоретичний – містить три підрозділи:

Розділ 1. Науково-методологічні засади ... (предмету дослідження – проблеми галузевого менеджменту)

1.1. Теоретичні основи ... (предмету дослідження)

1.2. Організаційно-методичні аспекти ... (предмету дослідження)

1.3. Особливості / специфіка (предмету дослідження в галузевому аспекті)

Теоретичне обґрунтування має визначати роль і місце досліджуваних явищ та процесів у діяльності підприємства або організації. У цьому розділі обґрунтовується теоретична база обраної проблеми, дається огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела, іншої інформації, пов'язаної з темою. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються підходи різних авторів до розв'язання проблеми, показується, у чому полягає подібність, а у чому – відмінність їх поглядів, а також обґрунтовуються власні погляди на проблему.

У цьому розділі подається оцінка діючих законів, постанов, указів та інших офіційно-розпорядчих документів, нормативної та довідкової бази за досліджуваною проблемою. Розкривається власне розуміння цієї бази, обґрунтовуються необхідність, доцільність окремих документів.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмету дослідження, методичні підходи повинні мати певні елементи полемічності, ствердженої власної позиції щодо обраних методів дослідження, що дає змогу перейти в наступному розділі до конкретного аналітичного дослідження.

Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами і схемами, графіками, діаграмами тощо.

Рекомендований обсяг першого розділу 25-30 сторінок.

Другий розділ – аналітичний – містить три підрозділи:

Розділ 2. Аналіз діяльності ... (об'єкту дослідження і предмету дослідження)

2.1. Організаційно-економічна характеристика ... (об'єкту дослідження)

2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ... (об'єкту дослідження)

2.3. Дослідження / оцінка ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження) та його впливу на ефективність господарської діяльності ... (об'єкту дослідження)

Аналітичний розділ, забезпечуючи логічну послідовність дослідження, має стати перехідним до наступного третього розділу і поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій.

У цьому розділі наводиться опис об'єкта дослідження, характеристика

сучасного стану досліджуваної теми на об'єкті дослідження, проводиться діагностування діяльності підприємства або організації щодо обраного напрямку дослідження, ґрунтовний аналіз із використанням накопиченого фактичного матеріалу та із залученням усіх теоретичних знань, певного методичного інструментарію. Аналіз обов'язково повинен кореспондуватися з методологічним матеріалом, розкритим у попередньому розділі.

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням та висновками, які дозволяють визначити сутність управлінських процесів, їх особливості, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів.

Аналіз проблеми повинен здійснюватись з урахуванням чинників позитивної та негативної дій.

Текст слід ілюструвати реальними документами, що наводяться в додатках, які обов'язково супроводжувати стислим коментарем.

Для виконання другого розділу курсант (слухач) має зібрати фактичні дані під час переддипломної практики. Джерелом інформації є планові й фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації.

Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

З метою підтримки набутих навичок роботи на ПЕОМ і умінь з алгоритмізації та складання програм кожен курсант (слухач) у дипломній роботі повинен використати комп'ютер.

Під час опису цього етапу роботи слід зазначити:

- поставлену задачу;
- програму, за якою вона буде вирішуватися;
- базу даних (необхідно у додатку навести реальні документи, які є джерелами первинної інформації – баланс, інші форми звітності);
- формули розрахунку;
- блок-схему алгоритму розв'язання задачі;
- результат - у формі підсумкової таблиці, діаграм, графіків тощо;
- аналітичний опис результату.

Рекомендований обсяг другого розділу 25-30 сторінок.

Третій розділ – рекомендаційний – містить три підрозділи:

Розділ 3. Вдосконалення / підвищення ефективності ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження)

3.1. Шляхи / напрями / рекомендації (з) вдосконалення ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження)

3.2. Впровадження / реалізація рекомендацій щодо вдосконалення ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження)

3.3. Ефективність вдосконалення ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження)

Завданням третього розділу є розробка конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку та діяльності

підприємства або організації на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків проведеного у другому розділі дослідження.

У цій частині наводиться обґрунтування заходів щодо поліпшення діяльності об'єкта. Система заходів логічно впливає з теоретичної та аналітичної частин і спрямована на подолання суперечностей між реальним і бажаним станами об'єкта з урахуванням індивідуальних завдань, тобто конкретні заходи (пропозиції, рекомендації тощо) курсанта (слухача)-випускника повинні спрямовуватися на забезпечення показників економічного зростання.

Детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства або організації мають відповідати напряму дослідження, кожна з розгорнутим обґрунтуванням, у зв'язку і як наслідок висновків з аналізу, який проведено у другому розділі, відштовхуючись від виявлених відхилень, проблем та недоліків.

Практичне значення пропозицій та рекомендацій має бути підтверджено техніко-економічними розрахунками та визначенням ефекту, який очікується від впровадження.

У розрахунках для обґрунтування пропозицій є можливим використання ПЕОМ.

Рекомендований обсяг третього розділу 25-30 сторінок.

Четвертий розділ – охорона праці – містить три підрозділи:

Розділ 4. Поліпшення стану охорони праці / умов праці при вдосконаленні ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження)

4.1. Аналіз стану охорони праці / умов праці на ... (об'єкті дослідження)

4.2. Рекомендації з поліпшення стану охорони праці / умов праці при вдосконаленні ... (предмета дослідження на об'єкті дослідження)

4.3. Соціально-економічна ефективність впровадження заходів з поліпшення стану охорони праці / умов праці при вдосконаленні ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження)

Четвертий розділ має бути органічно пов'язаний з темою дипломного дослідження. Його метою є поліпшення умов праці в результаті вирішення проблем менеджменту на об'єкті дипломної роботи – підприємстві авіаційної (туристичної) галузі або в його структурному підрозділі.

Результатами виконання четвертого розділу мають бути: загальні завдання в галузі охорони праці; аналіз організації служби охорони праці, загального стану і причин виробничого травматизму та захворюваності, основних можливих небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які присутні на об'єкті дипломного дослідження, стану умов праці; розроблені рекомендації щодо поліпшення умов праці, представлені обґрунтовані прийняті рішення, проекти (програми) їх реалізації та відповідні заходи; визначена соціальна та економічна ефективність від їх впровадження.

З урахуванням специфіки виконання дипломних робіт за напрямом «Менеджмент» четвертий розділ може викладатись у двох варіантах:

1. У дипломних роботах, в яких об'єктом дослідження є авіаційна

(туристична) галузь або підприємство в цілому, виходячи із загальних завдань в галузі охорони праці, проводиться загальний аналіз організації і стану охорони праці у галузі / на підприємстві, виявляються можливі небезпечні та шкідливі виробничі фактори, розробляються рекомендації з поліпшення умов і охорони праці загалом і при вдосконаленні предмета дослідження, зокрема, а також визначаються соціальна та економічна ефективність від впровадження відповідних запропонованих заходів.

2. У дипломних роботах, в яких предметом дослідження є проблеми менеджменту в певному структурному підрозділі підприємства авіаційної (туристичної) галузі, виходячи із загальних завдань в галузі охорони праці, проводиться аналіз умов праці у відповідному структурному підрозділі, розробляються рекомендації з поліпшення умов праці загалом і при вдосконаленні предмета дослідження, зокрема, а також визначаються соціальна та економічна ефективність від впровадження відповідних запропонованих заходів.

Рекомендований обсяг четвертого розділу 25-30 сторінок.

Конкретизація змісту четвертого розділу та рекомендації щодо методики його виконання подаються у додатку К.

Висновки, що наводяться в окремому розділі дипломної роботи, є стислим викладенням підсумків проведеного дослідження. Саме тут коротко наводяться найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання розв'язаної проблеми, оцінку результатів дослідження з точки зору відповідності меті дипломної роботи та поставленим у вступі завданням, пропозиції щодо вдосконалення досліджуваного напрямку діяльності підприємства або організації, які було детально обґрунтовано у третьому розділі, а також заходи з поліпшення умов праці.

Обсяг висновків не повинен перевищувати 5-6 сторінок.

Список використаних джерел (не менше 50 найменувань) має містити всі інформаційні джерела, які були використані курсантом (слухачем) у процесі дослідження, в наступній послідовності:

- а) Закони України (в хронологічній послідовності);
- б) укази Президента, постанови уряду (в хронологічній послідовності);
- в) директивні матеріали міністерств (у хронологічній послідовності);
- г) монографії, брошури, підручники (абетковий порядок);
- д) статті з журналів (абетковий порядок);
- е) інструктивні, нормативні та інші матеріали, що використовуються підприємством (абетковий порядок);
- ж) іншомовні джерела;
- ч) електронні джерела.

Додатки мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою: статут підприємства; положення про функціональні підрозділи; посадові інструкції фахівців; штатний розклад; форми бухгалтерської і статистичної звітності (№ 1 «Баланс», № 2 «Звіт про фінансові результати», № 1-ПВ «Звіт з праці», № 3-ПВ «Звіт про використання робочого часу» тощо); договори з постачальниками; рекламні

матеріали; організаційно-розпорядчі документи: накази, розпорядження, інструкції.

Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття дипломної роботи: проміжні математичні доведення, формули, розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції, методики, опис алгоритмів і програм розв'язання задач на ЕОМ, що розроблені в процесі виконання дипломної роботи; ілюстрації допоміжного характеру.

На всі додатки мають бути зроблені обов'язкові посилання в основному тексті роботи.

10. ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломну роботу друкують на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через полуторний міжрядковий інтервал. При комп'ютерному наборі використовують шрифт **Times New Roman** текстового редактора Word, розмір **14**, звичайної жирності.

За письмовим дозволом декану факультету менеджменту дипломна робота може бути подана на захист у вигляді рукопису. При цьому слід враховувати, що при наведеному вище комп'ютерному форматі кожна сторінка містить близько 1500 знаків, тобто загальний обсяг рукописної роботи має бути перерахований.

Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25-30 мм, праве – 10-15 мм, верхнє і нижнє – 20-25 мм. Шрифт має бути чітким, чорного кольору, з однаковою щільністю тексту.

Мова дипломної роботи – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність – логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів з літературних джерел є неприпустимим.

Друкарські помилки, описки і графічні неточності можна виправити підчищенням або зафарбуванням коректором і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (фрагменту рисунка) чорнилом або пастою чорного кольору із щільністю, наближеною до основного тексту.

Заголовки структурних частин дипломної роботи **ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** друкують жирним шрифтом великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів, пунктів друкують жирним шрифтом маленькими літерами (крім першої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Відстань між заголовками і текстом має становити 2-3 інтервали.

Кожну структурну частину дипломної роботи слід починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул, додатків подають арабськими літерами без знаку №.

Нумерацію сторінок без крапки після неї розміщують в правому верхньому куті аркуша.

Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш. На титульному аркуші номер не ставлять. Другою сторінкою є зміст. Документи, що супроводжують дипломну роботу, підшивають між титульним листом і змістом

(див. розділ 13). Ці документи загальній нумерації не підлягають.

ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ не нумерують як розділи. Номер розділу розміщують після слова **РОЗДІЛ**, після номеру крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: 2.3. (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Приклад оформлення заголовків розділів та підрозділів наведений у додатку Л.

На всі рисунки, таблиці, формули й додатки обов'язково повинні бути **посилання в тексті**. Рисунки, таблиці й формули необхідно подавати в дипломній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Рисунки і таблиці, які розташовані на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок і розміщують таким чином, щоб їх можна було читати без обертання тексту або з обертанням за годинниковою стрілкою.

Рисунки мають бути виконані чорнилом, тушшю, пастою чорного кольору або за допомогою комп'ютеру. Їх якість повинна забезпечити чітке відтворення. Всі рисунки повинні мати назву, яку розміщують після номера, симетрично до ілюстрації.

Будь-які ілюстрації (рисунки, схеми, графіки, діаграми, карти тощо) позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням тих, що розміщують у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера рисунку, між якими ставлять крапку.

Наприклад: Рис. 2.3. (третій рисунок другого розділу). Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують безпосередньо під ілюстрацією.

Приклад оформлення рисунку наведено у додатку Л.

Таблиця є способом подання інформації, при якому цифровий або текстовий матеріал групується в рядки і графи, відокремлені одна від іншої вертикальними та горизонтальними лініями.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують починаючи з великої літери жирним шрифтом симетрично до тексту. Усі наведені в таблицях дані мають бути достовірними, однорідними і такими, що можуть зіставлятися.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують виконаний курсивом напис "*Таблиця*" із зазначенням її номера. Номер таблиці має складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: *Таблиця 1.2* (друга таблиця першого розділу).

При переносі частини таблиці на інший аркуш слово "*Таблиця*" і її номер вказують один раз над першою частиною таблиці, над іншою частиною пишуть

– *Продовження табл. 1.2.* Переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюють в кожній частині таблиці її головку і боковик. При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки - з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

У таблицях слід обов'язково зазначати одиницю виміру. Якщо всі одиниці виміру є однакові для всіх показників таблиці, вони наводяться у заголовку. Одиниці виміру мають наводитися у відповідності до стандартів. Числові величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Приклад оформлення таблиці наведено у додатку Л.

Формули в дипломній роботі вирівнюють по ширині тексту і нумерують в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номеру формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул ставлять біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Переносити формули на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули на знакові операції множення, застосовують знак "х".

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів розміщують безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони йдуть у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки.

Вище і нижче формули потрібно залишати не менше одного вільного рядка.

Формули, що йдуть одна за одною й не розділені текстом, відокремлюють комою.

Приклад оформлення формули наведено у додатку Л.

Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Перед початком додатків на окремому аркуші друкують великими літерами слово "ДОДАТКИ". Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи і підрозділи, які слід нумерувати в межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; Г.3.1 - підрозділ 3.1 додатка Г.

Ілюстрації, таблиці та формули, що є у тексті додатка, слід нумерувати в

межах кожного додатка, наприклад, рис. Г.3 - третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 - друга таблиця додатка А; формула (А.1) - перша формула додатка А. Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, їх нумерують, наприклад: рис. А.1, таблиця А.1, формула (В.1).

Примітки до тексту, таблиць та рисунків, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки, їх розміщують внизу аркуша і відділяють від основного тексту суцільною лінією.

При написанні дипломної роботи необхідно давати **посилання на джерела**, які використовувалися (не менше 2 посилань на сторінку).

Посилання в тексті слід позначати номерами джерел, за якими вони зазначені у "Списку використаних джерел". Їх виділяють квадратними дужками. Наприклад: "...у працях [1-3, 7, 23] приділено особливу увагу дослідженням цього аспекту проблеми".

Якщо наводять цитату або статистичні дані з джерела з великою кількістю сторінок, крім номера зазначають сторінку, де взята цитата, наприклад: "...на думку американського фахівця Ф. Котлера доцільно виділити такі етапи проведення маркетингового дослідження [43, с. 234]...".

Джерела, з яких запозичені таблиці та рисунки, подають безпосередньо після таблиць та рисунків. Далі залишають два інтервали та продовжують текстову частину.

Посилання на рисунки, таблиці, формули й додатки в дипломній роботі вказують їх порядковим номером, наприклад: "на рис. 2.3 можна побачити ...", "у табл. 1.3 ..."; "розрахуємо за формулою (2.1) ...", "... наведено у додатку Б". У повторних посиланнях на рисунки, таблиці, формули й додатки треба вживати скорочене слово "дивись", наприклад: "див. табл. 1.1".

Відомості про джерела, які включені до **списку використаних джерел** (не менше 50 найменувань), необхідно подавати згідно вимог державного стандарту. Приклади оформлення бібліографічного опису в "Списку використаних джерел" наводяться в додатку М.

11. ВИСНОВОК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА ПРО ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Виконана курсантом або слухачем дипломна робота подається науковому керівникові, який її перевіряє і робить висновок щодо можливості захисту роботи в Державній екзаменаційній комісії.

Керівник також ставить свій підпис на титульному аркуші дипломної роботи.

У разі негативного відзиву наукового керівника курсант або слухач повинен усунути недоліки, внести правки і подати дипломну роботу науковому керівникові на повторну перевірку.

Висновок наукового керівника подається на бланку (додаток Н).

Пам'ятка науковому керівнику щодо написання відзиву на дипломну роботу подана в додатку П.

12. ОТРИМАННЯ ДОПУСКУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ НА ВИПУСКАЮЧІЙ КАФЕДРІ

Допуск дипломних робіт до захисту здійснюється на випускаючій

кафедрі менеджменту, економіки та права згідно затвердженого графіку, протягом чотирьох тижнів, що передують захисту дипломної роботи в Державній екзаменаційній комісії.

Викладачі кафедри перевіряють дипломні роботи на предмет їх відповідності встановленим вимогам щодо структури, змісту, обсягу та оформлення. Якщо зауважень немає, один з викладачів робить відповідну позначку на бланку (додаток Н) про допуск дипломної роботи до захисту в Державній екзаменаційній комісії.

Якщо в роботі будуть виявлені певні недоліки, їх необхідно усунути і подати диплом на розгляд повторно.

У разі наявності суттєвих невідповідностей роботи встановленим вимогам, кафедра може прийняти рішення про неможливість допуску такої дипломної роботи до захисту в Державній екзаменаційній комісії.

Без допуску випускаючої кафедри дипломна робота до захисту не допускається.

13. ПОРЯДОК ПІДШИВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Після одержання відзиву наукового керівника курсант або слухач готує інформаційну карту та анотацію на дипломну роботу (додаток Р), потім її зброшує.

Супровідні документи підшиваються до дипломної роботи у такому порядку:

- титульний аркуш;
- завдання на дипломну роботу;
- інформаційна карта + анотація;
- висновок керівника.

Далі робота підшивається у порядку, який зазначено у розділі 9 цих вказівок.

Зброшурована у твердій палітурці дипломна робота подається курсантом або слухачем завідувачу випускаючої кафедри, який приймає остаточне рішення щодо її допуску до захисту в Державній екзаменаційній комісії, про що робить відповідну позначку на бланку (додаток Н).

14. ЗОВНІШНЄ РЕЦЕНЗУВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Після одержання допуску до захисту курсант або слухач отримує на випускаючій кафедрі направлення на зовнішнє рецензування.

Список зовнішніх рецензентів складається на випускаючій кафедрі менеджменту, економіки та права не пізніше як за 4 тижні до початку виконання дипломних робіт і затверджується деканом факультету.

Зовнішній рецензент – провідний спеціаліст галузі, науковець або викладач іншого вищого навчального закладу – ретельно ознайомлюється з дипломною роботою та складає рецензію.

Пам'ятку зовнішньому рецензенту щодо написання рецензії подано у додатку С.

15. ПІДГОТОВКА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

До внутрішньої сторінки обкладинки дипломної роботи курсант або слухач приклеює конверт, у який вкладається зовнішня рецензія.

При наявності листа-замовлення з підприємства або організації (див. розділ 6), курсант або слухач має отримати також відзив на дипломну роботу від підприємства-замовника. Цей відзив та лист-замовлення треба також покласти у конверт.

Під час підготовки до захисту курсант (слухач) має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо дипломної роботи і підготовлені наочні матеріали (мінімум по одній сторінці до кожного підрозділу з найважливішими рисунками та таблицями, які оформлюються у вигляді плакатів, презентації у пакеті демонстраційної графіки Microsoft PowerPoint або друкуються на принтері для кожного члена комісії; за бажанням додаються слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо). Зразок оформлення наочних матеріалів до дипломної роботи наведено у додатку Т.

Обсяг тексту доповіді має відповідати 10 хвилинам виступу. Доповідь повинна відобразити: обґрунтування актуальності теми, мету і завдання роботи, основні результати аналізу матеріалів діючого підприємства і творчі розробки автора. Особливе місце має бути відведене обґрунтованим пропозиціям і рекомендаціям та оцінці їх ефективності (додаток У). ♦

Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь курсанта (слухача) і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Перед захистом доцільно ретельно прочитати зовнішню рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і по можливості усунути зазначені недоліки або підготувати аргументовані відповіді.

Захист дипломної роботи є відкритим, за бажанням курсант або слухач може запросити на захист своїх рідних та близьких.

16. ЗАХИСТ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ

Захист дипломної роботи відбувається на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії, графік роботи якої затверджує начальник академії.

На засідання Державної екзаменаційної комісії до початку захисту подаються такі документи:

- витяг з наказу начальника академії про затвердження персонального складу цієї комісії;
- список курсантів (слухачів) екзаменаційної групи, які допущені до захисту дипломних робіт, за підписом декана факультету;
- подання голові Державної екзаменаційної комісії (додаток Ф), яке включає довідку про успішність курсанта (слухача) за весь період навчання в академії (додаток Ф), а також письмовий висновок керівника дипломної роботи та висновок кафедри про дипломну роботу (додаток Н);
- дипломна робота курсанта (слухача);
- зовнішня рецензія на дипломну роботу;
- інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність

виконаної дипломної роботи (довідки про впровадження пропозицій у практичну діяльність підприємства, видані статті курсанта (слухача) з теми дипломної роботи тощо).

Процедура захисту протоколюється секретарем комісії.

На відкритому захисті дипломної роботи один із членів комісії представляє роботу випускника, оголошує перелік супровідних документів та надає слово курсанту або слухачу для доповіді.

Курсант або слухач стисло у межах 10 хвилин доповідає комісії сутність проведеного дослідження, дає оцінку отриманим результатам, ілюструючи доповідь посиланням на наочні матеріали.

Після доповіді курсанта (слухача) голова комісії зачитує рецензію на дипломну роботу, і курсант (слухач) має можливість відповісти на всі зауваження рецензента.

Під час захисту дипломної роботи члени Державної екзаменаційної комісії, присутні на захисті викладачі, спеціалісти можуть задавати курсанту (слухачу) запитання щодо змісту дипломної роботи. Відповіді курсанта (слухача) мають бути конкретними, аргументованими і короткими.

Після відповіді курсанта (слухача) на запитання оголошується висновок наукового керівника виконаної дипломної роботи.

Оцінювання дипломних робіт проводиться за наступними параметрами і критеріями (додаток X):

- рівень наукової розробки проблеми;
- якість економічних розрахунків;
- якість проведеного аналізу стану охорони праці та умов праці;
- рівень обґрунтованості пропозицій та доцільність їх практичного впровадження;
- відповідність оформлення дипломної роботи встановленим вимогам;
- обсяг та адекватність використаних при написанні роботи першоджерел;
- структура і логіка доповіді;
- якість наочного матеріалу;
- повнота відповідей на питання членів комісії;
- здатність формулювати та відстоювати власну думку з питань, які стосуються проблеми дипломного дослідження.

За результатами захисту дипломної роботи на закритому засіданні Державна екзаменаційна комісія приймає рішення щодо оцінки захисту і роботи (враховуючи висновки керівника і рецензента), про присвоєння автору кваліфікації спеціаліста з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, менеджера (управителя) із зовнішньоекономічної діяльності і про видачу йому диплома державного зразка.

Засідання комісії оформлюється протоколом, до якого вносяться відповідні оцінки за захист, записуються запитання членів Державної екзаменаційної комісії і присутніх на захисті, особисті думки членів комісії, зазначається одержаний освітній рівень, а також назва державного документа про освіту (диплом), який видається випускникові.

Протокол підписують голова і члени комісії, які брали участь у засіданні.

Оцінка за захист дипломної роботи також фіксується у відомості, заліковій книжці та індивідуальному плані курсанта (слухача) і обов'язково оголошується.

Державна екзаменаційна комісія після завершення роботи складає звіт, в якому відображаються основні кількісні показники щодо рівня і якості успішності за проведеними захистами, характеристики виконаних дипломних робіт щодо можливості впровадження конкретних пропозицій у практику діючих підприємств і організацій, щодо рівня застосування сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій в аналітичних дослідженнях тощо.

Курсант (слухач), який отримав на захисті дипломної роботи незадовільну оцінку, має бути відрахованим з академії і в цьому випадку йому видається академічна довідка встановленого зразка. За ним залишається право бути повторно допущеним до складання державних екзаменів (якщо він одержав незадовільну оцінку на екзамені) або до захисту дипломної роботи протягом наступних трьох років. Повторно дипломна робота виконується за наявності заяви курсанта (слухача) про допуск до захисту, дозволу начальника академії і рішення випускаючої кафедри про затвердження теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника. На вимогу кафедри тему дипломної роботи може бути змінено або в межах тієї ж теми курсант (слухач) може суттєво оновити і доповнити матеріали роботи.

Якщо захист дипломної роботи не відбувся з поважних причин, про що курсант (слухач) має подати відповідні документи у Державну екзаменаційну комісію, начальник академії може подовжити термін його навчання до наступного терміну роботи комісії із захисту дипломних робіт, але не більше як на один рік.

Незалежно від причин, повторний захист дипломних робіт, складання державних екзаменів у той же рік категорично забороняється.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1.2006. – [Чинний від 2007-07-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – 52 с. – (Національний стандарт України).
2. Варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм підготовки спеціалістів зі спеціальності 7.03060104 “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” галузі знань 0306 “Менеджмент і адміністрування” [Текст] : СВО КЛА НАУ : затв. наказом начальника академії від 05.09.2012 р. №980 / А.В. Залевський, Ю.В. Сікірда. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Кіровоград : КЛА НАУ, 2012. – 72 с.
3. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення : ДСТУ 3008-95. – [Чинний від 1996-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1996. – 37 с. – (Національний стандарт України).
4. Засоби діагностики якості вищої освіти спеціаліста зі спеціальності 7.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» [Текст] : ГСВО 7.03060104-2012 : затв. наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 21.05.2012 р. № 607. – К. : КНТЕУ, 2012. – 38 с.
5. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582-97. – [Чинний від 1998-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1998. – 27 с. – (Національний стандарт України).
6. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста зі спеціальності 7.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» [Текст] : ГСВОУ 7.03060104-2012 : затв. наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 27.11.2012 р. № 1326. – К. : КНТЕУ, 2012. – 26 с.
7. Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста за спеціальністю 7.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» [Текст] : ГСВОУ 7.03060104-2011 : затв. наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.04.2011 р. № 366. – К. : КНТЕУ, 2011. – 12 с.
8. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. – 2007. – № 6. – С. 9–33.
9. Програми нормативних навчальних дисциплін і практик підготовки спеціаліста і магістра галузі знань 0306 „Менеджмент і адміністрування” [Текст] : схв. президією Науково-методичної комісії з менеджменту і адміністрування від 13.05.2011 р. протокол №25, із доповненнями та змінами від 09.11.2011 р. протокол №26. – К. : КНТЕУ, 2011. – 365 с.

ДОДАТКИ

www.klapaukr.ua

Додаток А

Рекомендована тематика дипломних робіт

1. Шляхи вдосконалення системи управління підприємством – суб'єктом ЗЕД.
2. Вдосконалення організаційної структури управління підприємством – суб'єктом ЗЕД.
3. Впровадження сучасних управлінських моделей в діяльності підприємства – суб'єкта ЗЕД.
4. Напрями вдосконалення організації управління підприємством – суб'єктом ЗЕД.
5. Впровадження сучасних методів менеджменту в діяльності підприємства – суб'єкту ЗЕД.
6. Шляхи вдосконалення організації керівництва діяльністю підприємства – суб'єкту ЗЕД.
7. Підвищення ефективності керівництва в системі управління підприємством – суб'єктом ЗЕД.
8. Шляхи формування ефективної управлінської команди на підприємстві – суб'єкті ЗЕД.
9. Підвищення ефективності управління організаційними змінами підприємства – суб'єкту ЗЕД.
10. Напрями вдосконалення управління ефективністю діяльності підприємства – суб'єкту ЗЕД.
11. Розробка програми створення міжнародного туристичного агентства (агентства з продажу міжнародних авіаперевезень).
12. Розробка бізнес-плану створення представництва міжнародного підприємства за кордоном.
13. Вдосконалення системи стратегічного аналізу діяльності підприємства в умовах ЗЕД.
14. Вдосконалення стратегічного планування в системі стратегічного управління підприємством в умовах ЗЕД.
15. Напрями вдосконалення організації стратегічного управління на підприємстві в умовах ЗЕД.
16. Підвищення ефективності оцінки стратегічної позиції підприємства на міжнародному ринку.
17. Підвищення ефективності управління вибором стратегії підприємства на зовнішніх ринках.
18. Напрями вдосконалення системи стратегічного управління підприємством в умовах ЗЕД.
19. Підвищення ефективності управління стратегічним потенціалом підприємства в умовах ЗЕД.
20. Розробка стратегічного плану розвитку підприємства в умовах ЗЕД.
21. Підвищення ефективності механізму реалізації маркетингових досліджень підприємства в умовах ЗЕД.
22. Розробка стратегії маркетингу підприємства в умовах ЗЕД.

23. Вдосконалення маркетингової стратегії підприємства в умовах ЗЕД.
24. Шляхи вдосконалення маркетингового контролю підприємства в умовах ЗЕД.
25. Вдосконалення управління маркетинговою діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.
26. Напрями підвищення ефективності управління маркетинговою інформаційною системою підприємства в умовах ЗЕД.
27. Підвищення ефективності управління товарною політикою в системі маркетингу підприємства в умовах ЗЕД.
28. Напрями підвищення ефективності управління ціновою політикою в системі маркетингу підприємства в умовах ЗЕД.
29. Підвищення ефективності управління політикою розповсюдження в системі маркетингу підприємства в умовах ЗЕД.
30. Шляхи підвищення ефективності управління комунікаційною політикою в системі маркетингу підприємства в умовах ЗЕД.
31. Підвищення ефективності рекламної діяльності підприємства в умовах ЗЕД.
32. Вибір та впровадження типу маркетингу підприємства в умовах міжнародного ринку.
33. Розробка програми виходу підприємства на зовнішні ринки.
34. Вдосконалення вибору цільового ринку підприємством на зовнішніх ринках.
35. Формування товарної політики підприємства при виході на зовнішні ринки.
36. Вдосконалення цінової політики підприємства на зовнішніх ринках.
37. Вдосконалення маркетингових комунікацій підприємства на зовнішніх ринках.
38. Формування комплексу маркетингу підприємства на зовнішніх ринках.
39. Вдосконалення управління рекламною діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.
40. Шляхи підвищення ефективності логістичного управління підприємством в умовах ЗЕД.
41. Підвищення ефективності управління матеріально-технічним забезпеченням діяльності підприємства в умовах ЗЕД.
42. Підвищення ефективності управління бізнес-процесами підприємства в умовах ЗЕД з використанням технологій реінжинірингу.
43. Шляхи вдосконалення логістичної концепції організації виробництва на підприємстві в умовах ЗЕД.
44. Підвищення ефективності управління рівнем логістичного сервісу підприємства в умовах ЗЕД.
45. Розробка операційної стратегії підприємства в умовах ЗЕД.
46. Підвищення ефективності управління операційною системою підприємства в умовах ЗЕД.
47. Вдосконалення управління операційною діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.

48. Підвищення ефективності управління поточним функціонуванням операційної системи підприємства в умовах ЗЕД.
49. Напрями підвищення ефективності менеджменту якості підприємства в умовах ЗЕД.
50. Підвищення ефективності управління продуктивністю операційної діяльності підприємства в умовах ЗЕД.
51. Підвищення ефективності управлінського обліку на підприємстві в умовах ЗЕД.
52. Вдосконалення управління системою внутрішнього аудиту на підприємстві в умовах ЗЕД.
53. Шляхи вдосконалення управління системою контролінгу підприємства в умовах ЗЕД.
54. Підвищення ефективності контролінгу в системі прийняття управлінських рішень в умовах ЗЕД.
55. Підвищення ефективності управління комерційною діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.
56. Шляхи підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.
57. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства в умовах ЗЕД.
58. Розробка програми фінансового оздоровлення підприємства в умовах ЗЕД.
59. Вдосконалення системи мотивації праці на підприємстві в умовах ЗЕД.
60. Підвищення ефективності управління мотивацією праці на підприємстві в умовах ЗЕД.
61. Напрями вдосконалення управління кадровою політикою підприємства в умовах ЗЕД.
62. Підвищення ефективності кадрового планування підприємства в умовах ЗЕД.
63. Вдосконалення управління розвитком і рухом персоналу в умовах ЗЕД.
64. Вдосконалення управління, підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації персоналу підприємства в умовах ЗЕД.
65. Підвищення ефективності системи оцінки та атестації персоналу підприємства в умовах ЗЕД.
66. Шляхи вдосконалення управління використанням кадрового потенціалу підприємства в умовах ЗЕД.
67. Напрями підвищення ефективності управління людськими ресурсами в умовах ЗЕД.
68. Підвищення ефективності управління соціальним розвитком колективу підприємства в умовах ЗЕД.
69. Напрями вдосконалення управління розвитком соціального партнерства на підприємстві в умовах ЗЕД.
70. Підвищення ефективності управління колективом підприємства в умовах ЗЕД.

71. Шляхи вдосконалення управління розвитком корпоративної культури на підприємстві в умовах ЗЕД.
72. Напрями підвищення ефективності управління комунікаціями на підприємстві в умовах ЗЕД.
73. Вдосконалення управління конфліктами в умовах ЗЕД.
74. Підвищення ефективності управління підприємством на основі використання сучасних менеджерських інформаційних систем в умовах ЗЕД.
75. Розробка корпоративної інформаційної системи управління ЗЕД підприємства.
76. Розробка та впровадження плану з наукової організації управлінської праці на підприємстві в умовах ЗЕД.
77. Вдосконалення регламентації управлінської праці на підприємстві в умовах ЗЕД.
78. Напрями раціоналізації управлінської праці в умовах ЗЕД.
79. Шляхи підвищення ефективності управлінської праці на підприємстві в умовах ЗЕД.
80. Підвищення ефективності управління особистою роботою менеджерів підприємства в умовах ЗЕД.
81. Вдосконалення управлінської праці на підприємстві на основі впровадження АРМ менеджера ЗЕД.
82. Вдосконалення інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємстві в умовах ЗЕД.
83. Шляхи вдосконалення технологій прийняття управлінських рішень на підприємстві в умовах ЗЕД.
84. Підвищення ефективності процесу прийняття управлінських рішень на підприємстві в умовах ЗЕД.
85. Напрями підвищення ефективності процесу реалізації управлінських рішень на підприємстві в умовах ЗЕД.
86. Розробка та впровадження системи підтримки прийняття управлінських рішень на підприємстві в умовах ЗЕД.
87. Підвищення ефективності управління ЗЕД підприємства.
88. Вдосконалення управління фінансово-кредитним забезпеченням експортно-імпортних операцій підприємства.
89. Підвищення ефективності управління валютними ризиками підприємства в умовах ЗЕД.
90. Підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.
91. Шляхи підвищення ефективності управління інноваційним розвитком підприємства в умовах ЗЕД.
92. Напрями підвищення ефективності управління інноваційним процесом підприємства в умовах ЗЕД.
93. Підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.
94. Розробка інвестиційної стратегії підприємства в умовах ЗЕД.
95. Підвищення ефективності управління інвестиційними ресурсами підприємства в умовах ЗЕД.

96. Шляхи підвищення ефективності управління реальними інвестиціями підприємства в умовах ЗЕД.

97. Напрями підвищення ефективності антикризового управління підприємством в умовах ЗЕД.

98. Підвищення ефективності управління ризикозахищеністю підприємства в умовах ЗЕД.

99. Вдосконалення управління страховою діяльністю підприємства в умовах ЗЕД.

100. Шляхи підвищення ефективності управління конкурентоспроможністю підприємства на міжнародному ринку.

www.klapau.kr.ua

Додаток Б

Зразок рапорту про закріплення теми дипломної роботи

Завідувачу кафедри
менеджменту, економіки та права,
к.т.н., доценту Залевському А.В.
курсанта (слухача) 5 курсу, 451 групи,
спеціальності “Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності”,
Радченко Валентини Іванівни

РАПОРТ

Прошу закріпити за мною тему дипломної роботи "Вдосконалення організаційної структури управління підприємством – суб'єктом ЗЕД" та призначити науковим керівником к.е.н., доцента Легінькову Н.І.

Робота буде виконуватись на базі матеріалів ПрАТ „Авіакомпанія "Міжнародні авіалінії України" (туристичної фірми „Ацинус”).

„___” _____ 20__ р.

(підпис)

Додаток В

Зразок листа підприємства про замовлення теми дипломної роботи

Завідувачу кафедри
менеджменту, економіки та права,
к.т.н., доценту Залевському А.В.
генерального директора
ПрАТ „Авіакомпанія
«Міжнародні авіалінії України»
(туристичної фірми „Ацинус”)
П.І.П.

Керівництво ПрАТ „Авіакомпанія „Міжнародні авіалінії України” (туристичної фірми „Ацинус”) просить Вас закріпити за курсантом 5-го курсу очної форми навчання Радченко В.І. тему дипломної роботи "Вдосконалення організаційної структури управління авіакомпанією "Міжнародні авіалінії України" (туристичною фірмою „Ацинус”) – суб'єктом ЗЕД".

На нашу думку, при виконанні роботи доцільно розробити такі питання:

1. Проаналізувати доцільність діючої організаційної структури управління авіакомпанії "Міжнародні авіалінії України" (туристичної фірми „Ацинус”) (ефективність вертикальних та горизонтальних зв'язків, штатний розклад, навантаження за окремими підрозділами та різними посадовими особами).
2. Проаналізувати витрати, пов'язані з управлінською діяльністю.
3. Визначити нову організаційну структуру, дати пропозиції щодо нового штатного розкладу та навантаження окремих посадових осіб, розробити основні напрямки подальшого удосконалення менеджерської діяльності на підприємстві в умовах ЗЕД.

Результати дипломного дослідження будуть розглянуті керівництвом авіакомпанії (турфірми) та, можливо, будуть враховані в подальшій роботі.

Генеральний директор ПрАТ "МАУ"
(турфірми
„Ацинус”)

(підпис) П.І.П.
(печатка)

„___” _____ 20__ р.

Додаток Г

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКА ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Факультет менеджменту

Кафедра менеджменту, економіки та права

Освітньо-кваліфікаційний рівень „спеціаліст”

Спеціальність 7.03060104 "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

менеджменту, економіки та права,

к.т.н., доцент

_____ А.В. Залевський

“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу курсантові (слухачеві)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема дипломної роботи _____

керівник дипломної роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по академії від “ ____ ” _____ 20__ р. № _____

2. Строк подання курсантом (слухачем) дипломної роботи “ ____ ” _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до дипломної роботи _____

4. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. _____

1.1. _____

1.2. _____

1.3. _____

Розділ 2. _____

2.1. _____

2.2. _____

2.3. _____

Розділ 3. _____

- 3.1. _____
 3.2. _____
 3.3. _____
 Розділ 4. _____
 _____
 4.1. _____
 4.2. _____
 4.3. _____
 5. Перелік графічного матеріалу _____
 _____

6. Консультанти розділів дипломної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1			
Розділ 2			
Розділ 3			
Розділ 4			

7. Дата видачі завдання “ ____ ” _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір та затвердження теми		
2.	Визначення об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження, складання плану		
3.	Виконання теоретичного розділу роботи		
4.	Виконання аналітичного розділу роботи		
5.	Виконання рекомендаційного розділу		
6.	Виконання розділу з охорони праці		
7.	Підготовка вступу, висновків, додатків, списку літератури, оформлення роботи		
8.	Отримання висновку про роботу керівника і допуску на захист від кафедри		
9.	Зовнішнє рецензування роботи		
10.	Підготовка дипломної роботи до захисту		
11.	Захист дипломної роботи у ДЕК		

Курсант (слухач) _____
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

www.klanau.kr.ua

Додаток Д
Орієнтовний план дипломної роботи
на тему "Підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства в умовах ЗЕД"
(на базі матеріалів ПрАТ „Авіакомпанія “Міжнародні авіалінії України” (туристичної фірми „Ацинус”))

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність і роль інновацій у ринковій економіці

1.2. Технології інноваційного менеджменту

1.3. Особливості інноваційної діяльності в авіаційній (туристичній) галузі в умовах ЗЕД

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ ПрАТ „АВІАКОМПАНІЯ “МІЖНАРОДНІ АВІАЛІНІЇ УКРАЇНИ” (ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ „АЦИНУС”)

2.1. Загальна характеристика підприємства

2.2. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

2.3. Оцінка системи управління інноваціями підприємства та її впливу на ефективність господарської діяльності підприємства

РОЗДІЛ 3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПрАТ „АВІАКОМПАНІЯ “МІЖНАРОДНІ АВІАЛІНІЇ УКРАЇНИ” (ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ „АЦИНУС”)

3.1. Шляхи вдосконалення управління інноваційною діяльністю підприємства

3.2. Програма реалізації заходів щодо вдосконалення управління інноваційною діяльністю підприємства

3.3. Ефективність вдосконалення управління інноваційною діяльністю підприємства

РОЗДІЛ 4. ПОЛІПШЕННЯ СТАНУ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПрАТ „АВІАКОМПАНІЯ “МІЖНАРОДНІ АВІАЛІНІЇ УКРАЇНИ” (ТУРИСТИЧНОЇ ФІРМИ „АЦИНУС”)

4.1. Аналіз стану охорони праці на підприємстві

4.2. Рекомендації з поліпшення стану охорони праці при вдосконаленні управління інноваційною діяльністю підприємства

4.3. Соціально-економічна ефективність впровадження заходів з поліпшення стану охорони праці на підприємстві

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Додаток Е

Рекомендована література до написання дипломної роботи

1. Нормативно-правова література

1.1. Загальнодержавні нормативно-правові акти

1. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – (Редакція від 12.04.2012 р.).

2. Кодекс законів про працю України : затв. Законом від 10.12.1971 р. № 322а-08 // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375. – (Редакція від 13.06.2012 р.).

3. Митний кодекс України : затв. постановою Верховної Ради України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 4915-VI від 07.06.2012 р.](#), [№ 4999-VI від 21.06.2012 р.](#)) // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175. – С. 171. – (Код акту 61290/2012).

4. Податковий кодекс України : затв. постановою Верховної Ради України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 13–17. – Ст. 112. – (Редакція від 03.08.2012 р.).

5. Цивільний кодекс України : затв. постановою Верховної Ради України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356. – (Редакція від 03.08.2012 р.).

6. Про вищу освіту : Закон України від 17.01.2002 р. № 2984-3 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 20. – Ст. 134. – (Редакція від 01.06.2012 р.).

7. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 30.06.1999 р. № 784-14 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 276. – (Редакція від 01.01.2011 р.).

8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-14 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 365. – (Редакція від 14.01.2012 р.).

9. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1577-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682. – (Редакція від 18.12.2011 р.).

10. [Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції](#) : Закон України від 02.12.2010 р. № 2735-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 26. – Ст. 273. – (Редакція від 01.06.2012 р.).

11. Про державну службу : Закон України від 17.11.2011 р. № 4050-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 21. – Ст. 144. – (Набирає чинності з 01.01.2013 р.).

12. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3856-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93. – (Редакція від 24.02.2011 р.).

13. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275. – (Редакція від 24.06.2005 р.).

14. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276. – (Редакція від 04.02.2009 р.).
15. Про зайнятість населення : Закон України від 01.03.91 р. №803-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 14. – Ст. 170. – (Редакція від 13.06.2012 р.).
16. Про засади запобігання та протидії корупції : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440. – (Редакція від 13.06.2012 р.).
17. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286. – (Редакція від 30.04.2009 р.).
18. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – Ст. 379. – (Редакція від 10.11.2011 р.).
19. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377. – (Редакція від 03.08.2012 р.).
20. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – Ст. 646. – (Редакція від 19.01.2012 р.).
21. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-4 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266. – (Редакція від 02.10.2011 р.).
22. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2567 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650. – (Редакція від 09.05.2011 р.).
23. Про інформаційні агентства : Закон України від 28.02.1995 р. № 74/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83. – (Редакція від 09.05.2011 р.).
24. Про концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182. – (Редакція від 07.08.2011 р.).
25. Про кооперацію : Закон України від 10.07.03 р. №1087-4 // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 5. – Ст. 35. – (Редакція від 07.05.2011 р.).
26. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-3 // Відомості Верховної ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299. – (Редакція від 01.06.2012 р.).
27. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3323-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345. – (Редакція від 09.05.2011 р.).
28. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181. – (Редакція від 30.07.2010 р.).

29. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121. – (Редакція від 13.06.2012 р.).

30. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

31. Про оподаткування прибутку підприємств : Закон України від 28.12.2004 р. № 334/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 4. – Ст. 28. – (Редакція від 01.04.2011 р., втрачає чинність 01.01.2013 р.).

32. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 р. № 698-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 14. – Ст. 168. – (Редакція від 21.07.2012 р.).

33. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. №3857-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 18. – Ст. 101. – (Редакція від 01.01.2012 р.).

34. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-6 // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19–20. – Ст. 179.

35. Про рекламу : Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181. – (Редакція від 13.07.2012 р.).

36. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 86/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78. – (Редакція від 01.07.2012 р.).

37. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155. – (Редакція від 01.07.2012 р.).

38. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-6 // Голос України. – 02.08.2012. – № 140.

39. Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій : Указ Президента України від 20.10.2005 р. № 1497/2005 // Урядовий кур'єр. – 01.11.2005. – № 207.

40. Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів : затв. розпорядженням КМУ від 05.05.2003 р. № 259-р // Офіційний вісник України. – 2003. – № 18. – Ст. 864. – С. 9. – (Код акту 25122/2003).

41. Державний класифікатор продукції та послуг : ДК 016-97 : затв. наказом Держстандарту України від 30.12.1997 р. № 822 (із змінами і доповненнями). – [Чинний від 1999-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1997. – 1556 с.

42. Державний класифікатор управлінської документації : ДК 010-98 : затв. наказом Держстандарту України від 31.12.1998 р. № 1024. – [Чинний від 1999-06-01]. – К. : Держстандарт України, 1999. – 80 с.

43. Класифікація видів економічної діяльності : ДК 009:2010 : затв. наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457. – [Чинний від 2012-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2011. – 56 с.

44. Класифікація послуг зовнішньоекономічної діяльності : ДК 012-97 : затв. наказом Держстандарту України від 02.06.1997 р. № 324. – [Чинний від 1997-10-01]. – К. : Держстандарт України, 1997. – 1234 с.
45. Автоматизовані системи. Терміни та визначення : ДСТУ 2226-93. – [Чинний від 1994-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1993. – 32 с. – (Національний стандарт України).
46. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1.2006. – [Чинний від 2007-07-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – 52 с. – (Національний стандарт України).
47. Державна уніфікована система документації. Основні положення : ДСТУ 3843-99. – [Чинний від 2000-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1999. – 8 с. – (Національний стандарт України).
48. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення : ДСТУ 2732-2004. – [Чинний від 2005-07-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2005. – 33 с. – (Національний стандарт України).
49. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення: ДСТУ 3008-95. – [Чинний від 1996-01-01]. – К.: Держстандарт України, 1996. – 40 с. – (Національний стандарт України).
50. Інформаційні технології. Процеси життєвого циклу програмного забезпечення : ДСТУ 3918-1999 (ISO/IEC 12207:1995, IDT). – [Чинний від 2000-07-01]. – К. : Держстандарт України, 2000. – 49 с. – (Національний стандарт України).
51. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення : ДСТУ 2392-94. – [Чинний від 1995-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1997. – 32 с. – (Національний стандарт України).
52. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582-97. – [Чинний від 1998-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1998. – 27 с. – (Національний стандарт України).
53. Електрозв'язок. Мережі та канали передавання даних. Терміни та визначення : ДСТУ 2617-94. – [Чинний від 1995-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 25 с. – (Національний стандарт України).
54. Системи оброблення інформації. Автоматизована установа. Терміни та визначення : ДСТУ 2227-93. – [Чинний від 1994-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1993. – 27 с. – (Національний стандарт України).
55. Системи оброблення інформації. Бази даних. Терміни та визначення : ДСТУ 2874-94. – [Чинний від 1995-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 16 с. – (Національний стандарт України).
56. Системи оброблення інформації. Взаємозв'язок відкритих систем. Базова еталонна модель. Терміни та визначення : ДСТУ 2230-93. – [Чинний від 1994-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1993. – 35 с. – (Національний стандарт України).
57. Системи оброблення інформації. Інтелектуальні інформаційні технології. Терміни та визначення : ДСТУ 2481-94. – [Чинний від 1995-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 74 с. – (Національний стандарт України).

58. Системи оброблення інформації. Оброблення тексту. Терміни та визначення : ДСТУ 2628-94. – [Чинний від 1995-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1996. – 32 с. – (Національний стандарт України).
59. Системи оброблення інформації. Керування процесами оброблення даних. Терміни та визначення : ДСТУ 2940-94. – [Чинний від 1996-06-01]. – К. : Держстандарт України, 1995. – 28 с. – (Національний стандарт України).
60. Системи оброблення інформації. Локальні обчислювальні мережі. Терміни та визначення : ДСТУ 2229-93. – [Чинний від 1994-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1993. – 24 с. – (Національний стандарт України).
61. Системи оброблення інформації. Основні поняття. Терміни та визначення : ДСТУ 2938-94. – [Чинний від 1996-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1995. – 32 с. – (Національний стандарт України).
62. Системи оброблення інформації. Підготовка і оброблення даних. Терміни та визначення : ДСТУ 2228-93. – [Чинний від 1994-07-01]. – К. : Держстандарт України, 1993. – 28 с. – (Національний стандарт України).
63. Системи оброблення інформації. Розроблення систем. Терміни та визначення : ДСТУ 2941-94. – [Чинний від 1996-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1995. – 20 с. – (Національний стандарт України).
64. Системи оброблення інформації. Телеобробка даних і комп'ютерні мережі. Терміни та визначення : ДСТУ 3043-95. – [Чинний від 1996-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1995. – 21 с. – (Національний стандарт України).
65. Системи оброблення інформації. Теорія інформації. Терміни та визначення : ДСТУ 2396-94. – [Чинний від 1995-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 30 с. – (Національний стандарт України).
66. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів : ДСТУ 4163-2003. – [Чинний від 2004-07-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2003. – 20 с. – (Національний стандарт України).

1.2. Нормативно-правові акти в авіаційній галузі

1.2.1. Міжнародні авіаційні нормативно-правові акти

67. Глобальный аэронавигационный план применительно к системам CNS/ATM / Doc. 9750-AN/963. – Канада, Монреаль : ICAO, 2002. – 325 с.
68. Декларация глобальных принципов либерализации международного воздушного транспорта. – Монреаль, 24–29 марта 2003 г. – Канада, Монреаль : ICAO, 2003. – 4 с.
69. Конвенция для унификации некоторых правил, касающихся международных воздушных перевозок : "Варшавская конвенция". – Варшава, 12 октября 1929 г. – М. : "Воздушный транспорт", 2005. – 20 с.
70. Конвенция об ущербе, причиненном иностранными воздушными судами третьим лицам на поверхности : "Римская конвенция". – Рим, 07.10.1952 г. – М. : "Воздушный транспорт", 2003. – 18 с.
71. Конвенция о борьбе с незаконным захватом воздушных судов : "Гаагская конвенция". – Гаага, 16 декабря 1970 г. – М. : "Воздушный транспорт", 2006. – 18 с.

72. Конвенция о международной гражданской авиации : "Чикагская конвенция" (с 18 приложениями). – Чикаго, 07.12.1944 г. / Doc. 7300. – 8-е изд. – Канада, Монреаль : ICAO, 2000. – 113 с.
73. Конвенция о правонарушениях и некоторых других действиях, совершенных на борту воздушного судна : "Токийская конвенция". – Токио, 14 сентября 1963 г. – М. : "Воздушный транспорт", 2007. – 8 с.
74. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень : "Монреальська конвенція" : ратифікована Законом України № 685-VI від 17.12.2008 р. – Монреаль, 28.05.1999 р. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 33. – С. 169.
75. Политика ИКАО в отношении аэропортовых сборов за аэронавигационное обслуживание / Doc. 9082/7. – 7-е изд. – Канада, Монреаль : ICAO, 2004. – 88 с.
76. Прогноз развития воздушного транспорта до 2015 года / Cir. ICAO 304-AT/127. – Канада, Монреаль : ICAO, 2004. – 96 с.
77. Протокол, що стосується зміни Конвенції про міжнародну цивільну авіацію : ратифікований Законом України № 112-IV від 11.07.2002 р. – Монреаль, 10.05.1984 р. – Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 54. – Ст. 12.
78. Решение об основных направлениях развития гражданской авиации и мерах по повышению безопасности полетов в государствах-участниках СНГ. – Ашхабад, 22 ноября 2007 г. – М. : МАК, 2007. – 210 с.
79. Решение о состоянии конкуренции на рынках авиаперевозок государств-участников СНГ. – Кишинев, 14 ноября 2008 г. – М. : МАК, 2008. – 38 с.
80. Соглашение о гражданской авиации и об использовании воздушного пространства. – Минск, 25 декабря 1991 г. – М. : МАК, 1991. – 6 с.
81. Руководство по сборам за пользование аэропортами и аэронавигационными средствами / Doc. 7100/2000. – Канада, Монреаль : ICAO, 2000. – 156 с.
82. Система качества перевозок и обслуживания пассажиров воздушным транспортом. Услуги для пассажиров на борту воздушных судов внутренних воздушных линий РФ. Основные требования : ОСТ 54-1-283.01-94. – [Действует с 1995-01-01]. – М. : Воздушный транспорт, 1994. – 7 с. – (Отраслевой стандарт РФ).
83. Система качества перевозок и обслуживания пассажиров воздушным транспортом. Услуги, предоставляемые пассажирам в аэропортах. Основные требования : ОСТ 54-1-283.02-94. – [Действует с 1995-01-01]. – М. : Воздушный транспорт, 1994. – 5 с. – (Отраслевой стандарт РФ).
84. Principles for Establishing the Cost-Base for En Route Charges and the Calculation of the Unit Rates / Doc. 07.60.01. – Belgium, Brussels : EUROCONTROL, 2007. – 34 p.
85. Conditions of Application of the Route Charges System and Conditions of Payment / Doc. 07.60.02. – Belgium, Brussels : EUROCONTROL, 2007. – 11 p.
86. ICAO's Policies on Charges for Airports and Air Navigation Services / Doc. 9082/7. – Canada, Montreal : ICAO, 2004. – 7-th Edition. – 183 p.

87. Manual on Air Navigation Services Economics / Doc. 9161. – Canada, Montreal : ICAO, 2007. – 30 p.
- 1.2.2. Національні авіаційні нормативно-правові акти**
88. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51. – Ст. 446. – (Редакція від 17.11.2010 р.).
89. Повітряний кодекс України : введ. в дію Постановою ВР від 19.05.2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48–49. – Ст. 536.
90. Концепція Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2020 року : схв. розпорядженням КМУ від 05.03.2008 р. № 506-р // Голос України. – 2008. – № 12. – С. 2–3.
91. Концепція розвитку системи регулювання авіаційної діяльності у сфері створення та використання малих повітряних суден : затв. Постановою КМУ від 14 квітня 2004 р. № 234-р // Офіційний вісник України. – 2004. – № 15. – С. 5–9.
92. Концепція розвитку цивільної авіації України : затв. Постановою КМУ від 28 грудня 1996 р. № 1587. – К. : МТУ, 1996. – 20 с.
93. Положення про використання повітряного простору України : затв. постановою КМУ від 29 березня 2002 р. № 401 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 14. – С. 85. – (Редакція від 30.07.2012 р.).
94. Положення про об'єднану цивільно-військову систему організації повітряного руху України : затв. постановою КМУ від 19.07.1999 р. № 1281 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 29. – С. 82. – (Редакція від 30.11.2004 р.).
95. Програма розвитку державної системи використання повітряного простору України на 2010-2014 роки: затв. постановою КМУ від 13 січня 2010 р. № 444 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 4. – С. 36.
96. Аеропортові збори за обслуговування повітряних суден і пасажирів в аеропортах України : затв. наказом Мінтрансзв'язку України від 14.04.2008 р. № 433 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 35. – С. 33.– (Редакція від 06.01.2012 р.).
97. Аеропортові збори за обслуговування повітряних суден і пасажирів у Державному підприємстві „Міжнародний аеропорт “Бориспіль””: затв. наказом Мінтрансзв'язку України від 26.03.2008 р. № 337 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 32. – С. 110.– (Редакція від 13.08.2010 р.).
98. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. – Випуск 68 "Авіаційний транспорт" : Професії керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців та робітників : затв. наказом МТУ від 17.07.2002 р. № 488. – К.: МТУ, 2002. – 140 с.
99. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виконання авіаційно-хімічних робіт : затв. спільним наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та Міністерства транспорту України від 26.11.2001 р. № 140/825 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 49. – С. 231.

100. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів повітряним транспортом : затв. спільним наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та Міністерства транспорту України від 26.11.2001 р. № 139/821 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 49. – С. 226.

101. Методичні рекомендації формування ставок аеропортових зборів за обслуговування повітряних суден і пасажирів в аеропортах України : затв. наказом Міністерства транспорту України від 01.07.2003 р. № 472. – К. : МТУ, 2003. – 9 с.

102. Наставление по производству полетов в гражданской авиации СССР (с изменениями и дополнениями, внесенными приказом МТСУ от 22.12.2006 г. № 1179) : утв. приказом МГА от 08.04.1885 г. № 77. – К. : МТСУ, 2006. – 262 с.

103. Положення про Державну авіаційну службу України : затв. указом Президента України від 06.04.2011 р. № 398/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – С. 103.

104. Положення про сертифікацію суб'єктів, що надають агентські послуги з продажу авіаційних перевезень на території України : затв. наказом Державіаслужби України від 30.12.2004 р. № 255 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 2. – С. 438. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

105. Положення про сертифікацію суб'єктів, які здійснюють підготовку персоналу з продажу авіаційних перевезень : затв. наказом Державіаслужби України від 12.01.2005 р. № 10 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 4. – С. 322. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

106. Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні : затв. наказом Міністерства транспорту України від 07.12.1998 р. № 486 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 2. – С. 85. – (Редакція від 25.05.2012 р.).

107. Правила видачі сертифікатів льотної придатності цивільних повітряних суден України : затв. наказом Міністерства транспорту України від 07.09.1999 р. № 435 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 39. – С. 188. – (Редакція від 07.10.2012 р.).

108. Правила виконання чартерних рейсів : затв. наказом Міністерства транспорту України від 08.05.2001 р. № 297 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 22. – С. 237.

109. Правила надання експлуатантам дозволів на виліт з аеропортів України та приліт до аеропортів України : затв. спільним наказом Державіаслужби та Міністерства оборони України від 28.11.2005 р. № 897/703 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52. – С. 72. – (Редакція від 03.10.2011 р.).

110. Правила обслуговування аеронавігаційною інформацією : затв. наказом Міністерства транспорту України від 01.07.2004 р. № 564 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 30. – Т. 2. – С. 579. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

111. Правила організації потоків повітряного руху : затв. наказом Державіаслужби від 19.07.2005 р. № 522. – К. : ДАС, 2005. – 16 с.

112. Правила організації та виконання авіаційних робіт у сільському та лісовому господарстві : затв. наказом Міністерства транспорту і зв'язку України від 22.12.2006 р. № 1179. – К. : МТЗУ, 2006. – 64 с.

113. Правила перевезення пошти повітряними судами : затв. спільним наказом Державного комітету зв'язку та інформатизації України і Міністерства транспорту України від 08.06.1999 р. № 105/297 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 27. – С. 331.

114. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу : затв. наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 23.04.2010 р. № 216 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 63. – С. 37.

115. Правила повітряних перевезень вантажів : затв. наказом Державіаслужби України від 14.03.2006 р. № 186 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 25. – С. 262.

116. Правила польотів повітряних суден та обслуговування повітряного руху у класифікованому повітряному просторі України : затв. наказом Міністерства транспорту України від 16.04.2003 р. № 293 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 20. – С. 486. – (Редакція від 16.12.2011 р.).

117. Правила реєстрації цивільних аеродромів України : затв. наказом Державіаслужби України від 25.10.2005 р. № 795 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 46. – С. 108. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

118. Правила реєстрації цивільних повітряних суден в Україні : затв. наказом Державіаслужби України від 31.01.2006 р. № 67 // Офіційний вісник України. – 2006. – № . – С. 242. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

119. Правила сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні : затв. наказом Державіаслужби України від 17.08.2005 р. № 601. – К. : ДАС, 2005. – 55 с.

120. Правила сертифікації аеропортів : затв. наказом Міністерства транспорту України від 13.06.2006 р. № 407 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 26. – С. 118. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

121. Правила сертифікації виробництва авіаційної техніки (розділи F, G частини 21 Авіаційних правил України "Процедури сертифікації авіаційної техніки") : затв. наказом МТУ від 14.12.2000 р. № 703 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 1. – С. 371. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

122. Правила сертифікації експлуатантів : затв. наказом Державіаслужби України від 20.09.2005 р. № 684 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52. – С. 575. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

123. Правила сертифікації експлуатантів, що здійснюють експлуатацію цивільних повітряних суден (літаків) з метою виконання комерційних транспортних перевезень згідно з вимогами OPS 1 : затв. наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 05.07.2010 р. № 430. – К.: МТЗУ, 2010. – 35 с.

124. Правила сертифікації навчальних закладів цивільної авіації України з підготовки спеціалістів з організації повітряного руху : затв. наказом Міністерства транспорту України від 02.04.2004 р. № 275. – К. : МТУ, 2004. – 18 с.

125. Правила сертифікації організацій з технічного обслуговування авіаційної техніки : затв. наказом Міністерства транспорту України від

29.05.1998 р. № 205 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 36. – С. 80. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

126. Правила сертифікації суб'єктів, що надають послуги з аеронавігаційного обслуговування : затв. наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 22.01.2007 р. № 42 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства інфраструктури України від 28.11.2011 р. № 575). – К. : МІУ, 2011. – 22 с.

127. Правила сертифікації типу авіаційної техніки (розділи А, В, С, D, Е частини 21 Авіаційних правил України „Процедури сертифікації авіаційної техніки“) : затв. наказом Міністерства транспорту України від 03.11.2000 р. № 611 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 1. – Т. 1. – С. 258. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

128. Правила сертифікації цивільних аеродромів України : затв. наказом Міністерства транспорту України від 25.10.2005 р. № 796 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 46. – С. 117. – (Редакція від 07.10.2011 р.).

129. Рекомендації щодо складання бізнес-плану авіакомпанії : затв. наказом Укравіатрансу від 02.02.1998 р. № 34. – К.: МТУ, 1998. – 109 с.

130. Ставки плати за послуги з аеронавігаційного обслуговування повітряних суден у повітряному просторі України : затв. наказом Мінтрансз'язку України від 15.09.2010 р. № 669 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 74. – С. 72. – (Редакція від 14.03.2011 р.).

1.3. Нормативно-правові акти в галузі туризму

131. Про курорти : Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-3 // Відомості Верховної ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435. – (Редакція від 17.02.2006 р.).

132. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 325/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31. – Ст. 241. – (Редакція від 07.03.2012 р.)

133. Про заходи щодо забезпечення реалізації державної політики у галузі туризму : Указ Президента України від 14.12.2001 р. №1213/2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 8. – Ст. 87. – (Редакція від 09.12.2010 р.)

134. Про підтримку розвитку туризму в Україні : Указ Президента України від 02.03.2001 р. №127/2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 1. – Ст. 12.

135. Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Классификация гостиниц : ГОСТ 28681.4-95. – [Действует с 1996-07-01]. – М. : Госстандарт России, 1995. – 20 с. – (Межгосударственный стандарт).

136. Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Общие требования : ГОСТ 28681.2-95. – [Действует с 1996-07-01]. – М. : Госстандарт России, 1995. – 4 с. – (Межгосударственный стандарт).

137. Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Проектирование туристских услуг : ГОСТ 28681.1-95. – [Действует с 1996-07-01]. – М. : Госстандарт России, 1995. – 18 с. – (Межгосударственный стандарт).

138. Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов : ГОСТ

28681.3-95. – [Действует с 1996-07-01]. – М. : Госстандарт России, 1995. – 8 с. – (Межгосударственный стандарт).

139. Гаагская декларация по туризму. – Гаага, 14.04.1989 г. – М. : Знание, 2008. – 6 с.

140. Глобальный этический кодекс туризма. – Сантьяго, Чили, 01.10.1999 г. – М. : Знание, 2005. – 10 с.

141. Загальна декларація прав людини : пр. Генеральною асамблеєю ООН 10.12.1948 р. / Док. ООН/PES/217 А. – К. : Знання, 2007. – 14 с.

142. Манильская декларация по мировому туризму. – Манила (Филиппины), 27 сентября–10 октября 1980 г. – М. : Знание, 2006. – 12 с.

143. Сеульская декларация "Мир и туризм". – Сеул, 27.09.2001 г. – М. : Знание, 2001. – 6 с.

144. Типовой контракт, подлежащий подписанию турагентством и клиентом: Директива ЕЭС от 13.05.1995 г. №90/314. – М. : Знание, 2002. – 8 с.

145. Устав Всемирной туристской организации (ВТО). – Мехико, 27.09.1970 г. – М. : Знание, 2007. – 4 с.

1.4. Нормативно-правові акти в галузі охорони праці

146. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які причинили втрату працездатності : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-14 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 46–47. – Ст. 403. – (Редакція від 13.06.2012).

147. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 р. № 877-5 // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389. – (Редакція від 05.08.2012).

148. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 5. – Ст. 21. – (Редакція від 25.06.2011).

149. Про пожежну безпеку : Закон України від 17.12.1993 р. № 3745-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668. – (Редакція від 12.06.2011).

150. Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : затв. постановою КМУ від 30.11.2011 р. № 1232 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 94. – Ст. 64.

151. Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки : затв. постановою КМУ від 29 лютого 2012 р. № 306 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 30. – Ст. 146.

152. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці : затв. постановою КМУ від 01.09.1992 р. № 41. – К. : МПУ, 1992. – 30 с.

153. Єдина державна система показників обліку умов і безпеки праці : затв. наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 31 березня 1994 р. № 27. – К. : ДКУНОП, 1994. – 20 с.

154. Показники та критерії умов праці, за якими надаватимуться щорічні: додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних з негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих факторів : ДНАОП 0.03-8.09-97 : затв. спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України і Міністерства праці та соціальної політики України від 31.12.1997 р. № 383/55. – К.: МОЗУ, МПСПУ, 1997. – 2 с.

155. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів : ДНАОП 0.00-1.21-98 : затв. наказом Держнаглядохоронпраці від 09.01.1998 р. № 4. – К.: ДНОП, 1998. – 8 с.

156. Типове положення про службу охорони праці : затв. наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15 листопада 2004 р. № 255 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 48. – С. 162. – (Редакція від 22.10.2007).

157. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу : ГН 3.3.5-8-6.6.1 2002 : затв. наказом МОЗ України від 27.12.2001 р. № 528. – К. : МОЗУ, 2002. – 10 с.

158. ССБТ. Вибрационная безопасность. Общие требования : ГОСТ 12.1.012-90 (1999). – [Действует с 1991-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 20 с. – (Межгосударственный стандарт).

159. ССБТ. Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности : ГОСТ 12.1.007-76 (1999). – [Действует с 1977-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 28 с. – (Межгосударственный стандарт).

160. ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности : ГОСТ 12.2.003-91 (1999). – [Действует с 1992-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 12 с. – (Межгосударственный стандарт).

161. ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности к рабочим местам : ГОСТ 12.2.061-81 (1999). – [Действует с 1982-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 22 с. – (Межгосударственный стандарт).

162. ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны : ГОСТ 12.1.005-88 (1999). – [Действует с 1989-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 24 с. – (Межгосударственный стандарт).

163. ССБТ. Опасные и вредные производственные факторы. Классификация : ГОСТ 12.0.003-74 (1999). – [Действует с 1976-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 18 с. – (Межгосударственный стандарт).

164. ССБТ. Основные положения : ГОСТ 12.0.001-82 (1999). – [Действует с 1983-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 20 с. – (Межгосударственный стандарт).

165. ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования : ГОСТ 12.1.004-91 (1999). – [Действует с 1992-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 28 с. – (Межгосударственный стандарт).

166. ССБТ. Рабочее место при выполнении работ сидя. Общие эргономические требования : ГОСТ 12.2.032-78 (1999). – [Действует с 1979-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 24 с. – (Межгосударственный стандарт).

167. ССБТ. Рабочее место при выполнении работ стоя. Общие эргономические требования : ГОСТ 12.2.033-78 (1999). – [Действует с 1979-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 28 с. – (Межгосударственный стандарт).
168. ССБТ. Средства защиты работающих. Общие требования и классификация : ГОСТ 12.4.011-89 (1999). – [Действует с 1990-01-01]. – М.: Госстандарт России, 1999. – 20 с. – (Межгосударственный стандарт).
169. ССБТ. Средства и методы защиты от шума. Классификация : ГОСТ 12.1.029-80 (1999). – [Действует с 1981-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 26 с. – (Межгосударственный стандарт).
170. ССБТ. [Термины и определения : ГОСТ 12.0.002-80 \(1999\). – \[Действует с 1981-01-01\]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 12 с. – \(Межгосударственный стандарт\).](#)
171. ССБТ. Шум. Допустимые уровни в жилых и общественных зданиях : ГОСТ 12.1.036-81 (1999). – [Действует с 1982-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 24 с. – (Межгосударственный стандарт).
172. [ССБТ. Шум. Общие требования безопасности](#) : ГОСТ 12.1.003-83 (1991). – [Действует с 1984-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1991. – 16 с. – (Межгосударственный стандарт).
173. ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление : ГОСТ 12.1.030-81 (1999). – [Действует с 1982-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 22 с. – (Межгосударственный стандарт).
174. ССБТ. Электробезопасность. Общие требования и номенклатура видов защиты : ГОСТ 12.1.019-79 (1999) – [Действует с 1980-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 14 с. – (Межгосударственный стандарт).
175. ССБТ. Электромагнитные поля радиочастот. Допустимые уровни на рабочих местах и требования к проведению контроля : [ГОСТ 12.1.006-84 \(1999\).](#) – [Действует с 1985-01-01]. – М. : Госстандарт России, 1999. – 18 с. – (Межгосударственный стандарт).
176. Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва : ДБН В.1.1-7-2002 : затв. наказом Держбуду України від 03.12.2002 р. № 88. – К. : ДБУ, 2003. – 28 с. – (Державні будівельні норми).
177. Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне та штучне освітлення : ДБН В.2.5-28-2006 : затв. наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 15.05.2006 р. № 168. – К. : ДБУ, 2006. – 38 с. – (Державні будівельні норми).
178. Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту : ДБН В.2.5-56:2010 : затв. наказом Мінрегіонбуд України від 22.12.2010 р. № 537. – К. : МРБУ, 2010. – 26 с. – (Державні будівельні норми).
179. Правила визначення вартості будівництва : ДБН Д.1.1-1-2000 : затв. наказом Держбуду України від 27.08.2000 р. № 174. – К. : ДБУ, 2000. – 48 с. – (Державні будівельні норми).
180. Санітарні норми виробничої загальної і локальної вібрації : ДСН 3.3.6.039-99 : постанова МОЗУ від 01.12.1999 р. № 39. – К. : МОЗУ, 1999. – 20 с. – (Державні санітарні норми).

181. Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку : ДСН 3.3.6.037-99 : постанова МОЗУ від 01.12.1999 р. № 37. – К. : МОЗУ, 1999. – 12 с. – (Державні санітарні норми).

182. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень : ДСН 3.3.6.042-99 : постанова МОЗУ від 01.12.1999 р. № 42. – К. : МОЗУ, 1999. – 8 с. – (Державні санітарні норми).

183. ССБП. Безпечність промислових підприємств. Терміни і визначення : ДСТУ 2156-93. – [Чинний від 1995-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 28 с. – (Національний стандарт України).

184. ССБП. Вібрація. Терміни та визначення : ДСТУ 2300-93. – [Чинний від 1995-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 12 с. – (Національний стандарт України).

185. ССБП. Гігієна. Терміни та визначення основних понять : ДСТУ 3038-95. – [Чинний від 1996-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1995. – 12 с. – (Національний стандарт України).

186. ССБП. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять : ДСТУ 2272-2006. – [Чинний від 2007-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 16 с. – (Національний стандарт України).

187. ССБП. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять : ДСТУ 2293-99. – [Чинний від 2000-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1999. – 14 с. – (Національний стандарт України).

188. ССБП. Шум. Терміни та визначення : ДСТУ 2325-93. – [Чинний від 1995-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 14 с. – (Національний стандарт України).

189. Керівництво з систем управління охороною праці : МОП-СУОП 2001 // Інформаційний бюлетень з охорони праці. – 2004. – №2–3.

2. Література з професійно орієнтованих дисциплін

2.1. Література з нормативних дисциплін

190. Авдеев В.В. Управление персоналом : технология формирования команды : уч. пос. / В.В. Авдеев. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 544 с.

191. Антикризисный менеджмент / Под ред. А.Г. Грязнова. – М. : ЭКМОС, 1999. – 368 с.

192. Антикризисное управление : учеб. / Под ред. Э.М. Короткова. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 432 с.

193. Бабина Ю.В. Экологический менеджмент / Ю.В. Бабина, Э.А. Варфоломеева. – М. : Социальные отношения, Перспектива, 2002. – 207 с.

194. Бажин И.И. Информационные системы менеджмента / И.И. Бажин. – М. : ГУ-ВШЭ, 2000. – 688 с.

195. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: учеб. пос. / И.Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2001. – 304 с.

196. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта / И.Т. Балабанов. – 2-е изд., доп. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 208 с.

197. Балабанов А.И. Финансы / А.И. Балабанов, И.Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2002. – 192 с.

198. Балабанова Л.В. Організація праці менеджера : навч. пос. / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак. – К. : ВД „Професіонал”, 2004. – 304 с.
199. Барроу К. Бизнес-планирование / К. Барроу, П. Барроу, Р. Барроу; пер. с англ. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 400 с.
200. Бахрамов Ю.М. Организация внешнеэкономической деятельности (особенности менеджмента) : учеб. пос. / Ю.М. Бахрамов. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
201. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: учеб. пос. / Т.Б. Бердникова. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 216 с.
202. Бережная Е.В. Математические методы моделирования экономических систем : учеб. пос. / Е.В. Бережная, В.И. Бережной. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 367 с.
203. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем : навч. пос. / А.М. Береза. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 214 с.
204. Бизнес-план инвестиционного проекта: отечественный и зарубежный опыт. Современная практика и документация : учеб. пос. / под ред. В.М. Попова. – 5-е изд., перераб и доп. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 432 с.
205. Бизнес-планирование : учеб. для ВУЗов / под ред. В.М. Попова, С.И. Ляпунова. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 672 с.
206. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента / И.А. Бланк. – Т. 1. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 512 с.
207. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента / И.А. Бланк. – Т. 2. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 536 с.
208. Буров В.П. Бизнес-план фирмы : теория и практика / В.П. Буров, А.Л. Ломакин, В.А. Морозкин. – М. : ЭКМОС, 2000. – 176 с.
209. Бухгалтерський облік в Україні : норм.-практич. матер. : навч. посіб. / за ред. Р.Л. Хом'яка. – Львів : Націонал. ун-т "Львівська політехніка", 2001. – 728 с.
210. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні : навч.-практ. пос. / під ред. С.Ф. Голова. – Дніпропетровськ : ТОВ "Баланс", 2001. – 832 с.
211. Бухгалтерський фінансовий облік / за ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. – 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 672 с.
212. Василенко В.О. Виробничий (операційний) менеджмент : навч. пос. / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко; за ред. В.О. Василенка. – К. : ЦУЛ, 2003. – 532 с.
213. Вейлл П. Искусство менеджмента / П. Вейлл ; пер. с англ. – М. : Сирин, 2002. – 204 с.
214. Виноградський М.Д. Менеджмент в організації : навч. пос. для ВУЗів / М.Д. Виноградський. – 3-є вид, випр. – К. : Кондор, 2004. – 598 с.
215. Виноградський М.Д. Організація праці менеджера / М.Д. Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шканова. – К. : Кондор, 2002. – 514 с.
216. Внешнеэкономическая деятельность предприятия : учеб. / под ред. Л.В. Стровского. – М. : «ЮНИТИ», 2001. – 823 с.

217. Вовчак І.С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології в менеджменті: навч. пос. / І.С. Вовчак. – Тернопіль : Карт-бланш, 2001. – 354 с.
218. Гиссин В.И. Управление качеством / В.И. Гиссин. – 2-е изд. – М. : ИКЦ «Март», Ростов-н/Д : Изд. центр «Март», 2003. – 400 с.
219. Годин В.В. Управление информационными ресурсами : 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации» / В.В. Годин, И.К. Корнеев. – Модуль 17. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 352 с.
220. Горемыкин В.А. Бизнес-план. Методика разработки. 45 реальных образцов бизнес-планов / В.А. Горемыкин, А.Ю. Богомолов. – 3-изд., доп. и перераб. – М. : Ось-89, 2002. – 864 с.
221. Горицкая Н.Г. Учет и налогообложение операций во внешнеэкономической деятельности и с иностранной валютой / Н.Г. Горицкая. – К. : Техніка, 2000. – 72 с.
222. Грабауров В.А. Информационные технологии для менеджеров / В.А. Грабауров. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 367 с.
223. Грачев Ю.Н. Ведение переговоров с инофирмами / Ю.Н. Грачев. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-синтез», 2000. – 112 с.
224. Грачёв Ю.Н. Внешнеэкономическая деятельность. Организация и техника внешнеторговых операций : учеб.-практич. пос. / Ю.Н. Грачев. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-синтез», 2000. – 544 с.
225. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. пос. / О.П. Гребельник, О.О. Романовський. – К. : «Деміур», 2003. – 296 с.
226. Гринев В.Ф. Инновационный менеджмент: учеб. пос. / В.Ф. Гринев. – К. : МАУП, 2000. – 148 с.
227. Гужва В.М. Інформаційні системи в міжнародному бізнесі : навч. посіб. / В.М. Гужва, А.Г. Постєвой. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – К. : КНЕУ, 2002. – 458 с.
228. Гурков И.Б. Стратегический менеджмент организации / И.Б. Гурков. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2001. – 208 с.
229. Гэлловэй Л. Операционный менеджмент / Л. Гэлловэй; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2002. – 320 с.
230. Дафт Р.Л. Менеджмент / Р.Л. Дафт ; пер. с англ. – 2-е изд. – М. : Питер, 2002. – 829 с.
231. Дегтярёва О.И. Внешнеэкономическая деятельность: учеб. пос. / О.И. Дегтярёва. – М. : Дело, 2000. – 320 с.
232. Джордж С. Всеобщее управление качеством: стратегии и технологии, применяемые сегодня в самых успешных компаниях (TQM) / С. Джордж, А. Ваймерскирх ; пер. с англ. – СПб. : Виктория плюс, 2002. – 256 с.
233. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. пос. / Г.М. Дроздова. – К. : ЦУЛ, 2002. – 172 с.
234. Друкер П.Ф. Практика менеджмента / П.Ф. Друкер; пер. с англ. – М. : Изд. дом «Вильямс», 2001. – 398 с.
235. Жданов С.А. Основы теории экономического управления предприятием / С.А. Жданов. – М. : Финпресс, 2000. – 384 с.
236. Збірник бізнес-планів з коментарями і рекомендаціями / за ред. В.М. Попова. – 4-е вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2003. – 382 с.

237. [Зеркалов Д.В. Внешнеэкономическая деятельность : энциклопедический словарь / Д.В. Зеркалов. – К. : Дакор, КНТ, Основа, 2008. – 544 с.](#)
238. Зелль А. Бизнес-план : инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов / А. Зелль ; пер. с англ. – М. : Ось-89, 2001. – 240 с.
239. Зуб А.Т. Стратегический менеджмент : теория и практика / А.Т. Зуб. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 415 с.
240. Иванова І.В. Менеджер – професійний керівник : навч. пос. / І.В. Иванова. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 107 с.
241. Иванова І.В. Менеджмент підприємства. Практикум : навч. пос. / І.В. Иванова. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 247 с.
242. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу / В.М. Івахненко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 190 с.
243. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : підруч. / С.М. Ілляшенко. – Суми : ВТД –Університетська книга, 2010. – 334 с.
244. Інформаційні системи в менеджменті : навч. посіб. / А.Є. Батюк, З.П. Двудіт, К.М. Обельовська та ін. – Львів : “Інтелект-Захід”, 2004. – 520 с.
245. Інформаційні системи і технології в економіці: пос. для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В.С. Пономаренка. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 544 с.
246. Информационные технологии управления : учеб. пос. для вузов / под ред. Г.А. Титоренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 280 с.
247. Карабутов Н.Н. Информационные технологии в экономике : учеб. пос. / Н.Н. Карабутов. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2002. – 207 с.
248. Кобилецький Л.С. Управління проектами: навч. пос. / Л.С. Кобилецький. – К. : МАУП, 2002. – 200 с.
249. Ковалев В.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учеб. / В.В. Ковалев, О.Н. Волкова. – М. : ООО «ТК Велби», 2002. – 424 с.
250. Колесников С.Н. Инструментарий бизнеса: современные методологии управления предприятием / С.Н. Колесников. – М. : Статус-кво 97, 2001. – 336 с.
251. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность / Д.И. Кокурин. – М. : Экзамен, 2001. – 576 с.
252. Конюховский П.В. Математические методы исследования операций в экономике / П.В. Конюховский. – СПб. : Питер, 2002. – 208 с.
253. Корнеев И.К. Информационные технологии в управлении / И.К. Корнеев, В.А. Машурцев. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 158 с.
254. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М.Я. Коробов. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, КОО, 2002. – 294 с.
255. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. пос. / Н.В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 501 с.
256. Кредисов А.И. Управление внешнеэкономической деятельностью / А.И. Кредисов. – К. : ВИРА-Р, 2002. – 640 с.

257. Крупка М.І. Основи економічної теорії / М.І. Крупка, П.І. Островецький, С.К. Ревенчук. – К. : Атака, 2001. – 344 с.
258. Крушельницька О.В. Управління персоналом : навч. пос. / О.В. Крушельницька, Д.П. Мельничук. – К. : Кондор, 2003. – 293 с.
259. Кудряшов В.П. Фінанси / В.П. Кудряшов. – Херсон : Олді-плюс, 2002. – 352 с.
260. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту / О.Є. Кузьмін, О. Г.Мельник. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Академія, 2007. – 464 с.
261. Кутелев П.В. Организационный инжиниринг : технологии реинжиниринга бизнеса / П.В. Кутелев. – Ростов н/Дону : Феникс, 2003. – 224 с.
262. Линчевский Э.Э. Контакты и конфликты : общение в работе руководителя / Э.Э. Линчевский. – М. : Экономика, 2000. – 286 с.
263. Литвак Б.Г. Разработка управленческого решения : учеб. для ВУЗов / Б.Г. Литвак. – М. : Дело, 2000. – 392 с.
264. Лозниця В.С. Психологія менеджменту. Теорія і практика : навч. пос. / В.С. Лозниця. – К. : УВПК „Екс об”, 2001. – 512 с.
265. Лук’яненко Д.Г. Міжнародна інвестиційна діяльність : курс лекцій / Д.Г. Лук’яненко, Б.В. Гунський. – К. : КНЕУ, 2002. – 387 с.
266. Мазур И.И. Управление проектами : учеб. пос. для вузов / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге под общ. ред. И.И. Мазура. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2001. – 574 с.
267. Майдебуря Е.В. Маркетинг услуг / Е.В. Майдебуря. – К. : ВИРА-Р, 2001. – 574 с.
268. Мардас А.Н. Организационный менеджмент / А.Н. Мардас, О.А. Мардас. – СПб. : Питер, 2003. – 331 с.
269. Матвієнко О.В. Основи менеджменту інформаційних систем : навч. пос. / О.В. Матвієнко, М.Н. Цивін – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.
270. Международный менеджмент / под ред. С.Э. Пивоварова, Л.С. Тарасовича, А.И. Майзеля. – СПб. : Питер, 2001. – 576 с.
271. Менеджмент організацій : підруч. для ВУЗів / за заг. ред. Л.І. Федулової. – К. : Либідь, 2003. – 448 с.
272. Менеджмент организации : современные технологии: учеб. / под ред. Н.Г. Кузнецова, Ю.И. Солдатова. – Ростов н/Д. : «Феникс», 2002. – 480 с.
273. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 21.03.1997 р. № 37 // Галицькі контракти. – 1997. – № 40. – С.47–57.
274. Методика складання бізнес-планів : затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 21.04.1997 р. № 56. – К. : Знання, 1997. – 125 с.
275. Методические рекомендации по оценке инвестиционных проектов / В.В. Косов, В.Н. Лившиц, А.В. Шахназаров. – М. : Экономика, 2000. – 421 с.
276. Миротин Л.Б. Основы логистики : учеб. пос. / Л.Б. Миротин, В.И. Сергеев. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 199 с.

277. Михайлова Л.І. Міжнародний менеджмент : навч. пос. / Л.І. Михайлова. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 200 с.
278. Мишурова И.В. Технология реинжиниринга бизнеса : учеб.-практич. пос. / И.В. Мишурова, П.В. Кутелев. – М. : ИКЦ «Март», 2003. – 176 с.
279. Морозов Ю.П. Инновационный менеджмент / Ю.П. Морозов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 446 с.
280. Морозов С. Организация инвестиционной и инновационной деятельности : учеб. пос. / С. Морозов. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
281. Мочерний С.В. Економічна теорія / С.В. Мочерний. – К. : Академія, 2002. – 656 с.
282. Мошок Г.Є. Менеджмент підприємства : підруч. / Г.Є. Мошок, Л.А. Томба, Л.П. Піддубна. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 371 с.
283. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу : навч.-практ. пос. / М.І. Мурашко. – К. : Знання, 2002. – 311 с.
284. Новак В.О. Інформаційне забезпечення менеджменту : навч. посіб. / В.О. Новак, Л.Г. Макаренко, М.Г. Луцький. – К. : Кондор, 2007. – 462 с.
285. Новак В.О. Інформаційні системи в менеджменті : підруч. / В.О. Новак, Ю.Г. Симоненко, В.П. Бондар, Є.В. Матвеев. – К. : Каравела, 2008. – 616 с.
286. Новаківський І.І. Інформаційні системи у менеджменті : системний підхід: навч. пос. / І.І. Новаківський, І.І. Грибик. – Львів : Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2007. – 196 с.
287. Новікова І.В. Маркетинг сфери послуг : навч. пос. / І.В. Новікова. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 72 с.
288. Немцов В.Д. Менеджмент організацій : навч. пос. для ВУЗів / В.Д. Немцов, Л.Є. Довгань, Г.Ф. Сініук. – К. : УВПК „Екс об”, 2001. – 392 с.
289. Петков В.П. Менеджмент організації : підруч. / В.П. Петков. – К. : Знання, 2011. – 488 с.
290. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
291. Песоцкая Е.В. Маркетинг услуг / Е.В. Песоцкая. – СПб. : Питер, 2000. – 160 с.
292. Пивоваров С.Э. Международный менеджмент : учеб. для ВУЗов / С.Э. Пивоваров. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
293. Покровская В.В. Организация и регулирование внешнеэкономической деятельности / В.В. Покровская. – М. : Юрист, 2000. – 456 с.
294. Пономаренко Л.А. Комп'ютерні технології управління інноваційними проектами : підруч. / Л.А. Пономаренко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 423 с.
295. Попов Е.В. Продвижение товаров и услуг / Е.В. Попов. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 320 с.
296. Почепцов Г.Г. Коммуникативные технологии 20-го века / Г.Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2001. – 352 с.
297. Почепцов Г.Г. Паблик рилейшнз для профессионалов / Г.Г. Почепцов. – 2-е изд., испр. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2002. – 624 с.

298. Производственный менеджмент : учеб. для ВУЗов / под ред. С.Д. Ильенковой. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 583 с.
299. Райс-Джонстон У. Тактический менеджмент. Методы управления в меняющемся мире / У. Райс-Джонстон ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2001. – 672 с.
300. Роббинс С.П. Менеджмент / С.П. Роббинс, М. Коутлер ; пер. с англ. – 6-изд. – М. : Вильямс, 2002. – 880 с.
301. Родченко В.В. Менеджмент : навч. пос. / В.В. Родченко, В.О. Новак. – К. : НАУ, 2001. – 399 с.
302. Романов В.П. Интеллектуальные информационные системы в экономике : уч. пос. / В.П. Романов ; под ред. Н.П. Тихомирова. – М. : Экзамен, 2003. – 496 с.
303. Ростовский Ю.М. Внешнеэкономическая деятельность: учеб. / Ю.М. Ростовский, В.Ю. Гречков. – М. : Экономист, 2004. – 574 с.
304. Сетков В.И. Основы общего менеджмента (краткий курс) / В.И. Сетков. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 169 с.
305. Системы управления. Инжиниринг качества / А.Г. Варжапетян, В.В. Анохин, А.А. Варжапетян и др.; под ред. А.Г. Варжапетяна. – М. : Вузовская книга, 2001. – 320 с.
306. Смирнов Э.А. Управленческие решения / Э.А. Смирнов. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 264 с.
307. Стандартизация и сертификация в сфере услуг / под ред А.В. Ракова. – М. : Мастерство, 2002. – 208 с.
308. Старобинский Э.Е. Как управлять персоналом : учеб.-практ. пос. / Э.Е. Старобинский. – 6-е изд., перераб. и доп. – М. : «Бизнес-школа «Интел-синтез», 2002. – 384 с.
309. Степанова Е.Е. Информационное обеспечение управленческой деятельности : уч. пос. / Е.Е. Степанова, Н.В. Хмелевская. – М. : Форум-ИНФРА-М, 2002. – 154 с.
310. Сухарський В.С. Менеджмент : навч. пос. – Тернопіль : Астон, 2001. – 340 с.
311. Трояновский В.М. Математическое моделирование в менеджменте : учеб. пос. / В.М. Трояновский. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : «РДП», 2002. – 252 с.
312. Управление организацией: учеб. / под ред. А.Г. Поршнева. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 716 с.
313. Управление персоналом : уч. пос. для ВУЗов / И.П. Беляцкий, С.Е. Велесько, П. Ройш и др. – Минск : «Интерпрессервис», «Экоперспектива», 2002. – 352 с.
314. Управление персоналом организации / под ред. А.Я. Кибанова. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 638 с.
315. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: учеб. / Р.А. Фатхутдинов. – СПб. : Питер, 2004. – 400 с.
316. Фатхутдинов Р.А. Производственный менеджмент: учеб. для ВУЗов / Р.А. Фатхутдинов. – 2-е изд. – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-синтез», 2000. – 464 с.

317. Федунець А.Д. Математичне моделювання з використанням комп'ютерної техніки / А.Д. Федунець. – Кіровоград : Реклама, 2000. – 212 с.
318. Фомичев С.К. Основы управления качеством : учеб. пос. / С.К. Фомичев, А.А. Старостина, Н.И. Скрябина. – 2-е изд., стереотип. – К. : МАУП, 2002. – 192 с.
319. Цыпкин Ю.А. Управление персоналом / Ю.А. Цыпкин. – М. : ЮНТИ-ДАНА, 2001. – 446 с.
320. Черенков В.И. Международный маркетинг : учеб. пос. / В.И. Черенков. – СПб. : Знание, 2003. – 124 с.
321. Черномаз П.А. Международный маркетинг / П.А. Черномаз. – Х. : Консум, 2000. – 160 с.
322. Шегда А.В. Менеджмент : навч. пос. для ВУЗів / А.В. Шегда. – К. : Знання, 2002. – 583 с.
323. Шишкин Е.В. Математические методы и модели в управлении : учеб. пос. / Е.В. Шишкин, А.Г. Чхартишвили. – 2-е изд., испр. – М. : Дело, 2002. – 440 с.
324. Экономико-математические методы и прикладные модели: учеб. пос. для вузов / В.В. Федосеев, А.Н. Гармаш, Д.М. Дайитбегов и др. ; под ред. В.В. Федосеева. – М. : Юнити, 2000. – 391 с.
325. Эффективный менеджмент: Уч. пос. / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге; Под ред. И.И. Мазура. – М. : Высш. шк., 2003. – 554 с.
326. Янковский К.П. Организация инвестиционной и инновационной деятельности / К.П. Янковский, И.Ф. Мухарь. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
- 2.2. Література з вибірових дисциплін авіаційного спрямування**
327. Афанасьев В.Г. Основы международных воздушных сообщений : учеб. пос. / В.Г. Афанасьев. – М. : НОУ ВКШ „Авиабизнес”, 2010. – 432 с.
328. Безпека авіації / В.А. Бабак, В.П. Харченко, В.О. Максимов та ін. – К. : Техніка, 2004. – 584 с.
329. Бордунов В.Д. Международное воздушное право / В.Д. Бордунов. – М. : Авиабизнес, Научная Книга, 2007. – 464 с.
330. Василенко О.Г. Грузовые тарифы и сборы. Грузовая авианакладная : учеб. пос. / О.Г. Василенко, Е.И. Самрина. – М. : НОУ ВКШ „Авиабизнес”, 2009. – 214 с.
331. Громова Н.Н. Менеджмент на транспорте / Н.Н. Громова, В.А. Персианова. – М. : Академия, 2003. – 528 с.
332. Захарова Е.Ю. Экономика воздушного транспорта: учеб. пос. в 2-х ч. / Е.Ю. Захарова. – М. : МГТУГА, 2006. – 528 с.
333. [Зеркалов Д.В. Международный финансовый лизинг : учеб. пос. / Д.В. Зеркалов. – К. : Основа, 2009. – 343 с.](#)
334. Зеркалов Д.В. Транспорт України : довідник у 2-х кн. / Д.В. Зеркалов. – Кн. 1. – К. : Основа, 2002. – 462 с.
335. Зеркалов Д.В. Транспорт України : довідник у 2-х кн. / Д.В. Зеркалов. – К. : Основа, 2003. – 564 с.
336. Зеркалов Д.В. Транспортна система України : довідник / Д.В. Зеркалов. – К. : Основа, 2009. – 704 с.

337. [Зеркалов Д.В. Международные перевозки грузов : учеб. пос. / Д.В. Зеркалов, Е.Н. Тимошук. – К. : Основа, 2009. – 526 с.](#)
338. Коба В.Г. Экономика транспорта : навч. пос. / В.Г. Коба. – К. : КДАВТ, КМУЦА, 2005. – 254 с.
339. Кулаев Ю.Ф. Экономика гражданской авиации Украины : монография / Ю.Ф. Кулаев. – К. : «Феникс», 2004. – 666 с.
340. Костромина Е.В. Авиатранспортный маркетинг. – М.: НОУ ВКШ „Авиабизнес”, 2003. – 384 с.
341. Костромина Е.В. Экономика авиакомпании в условиях рынка / Е.В. Костромина. – 5-е изд., испр. и доп. – М. : НОУ ВКШ "Авиабизнес", 2005. – 268 с.
342. Костромина Е.В. Управление экономикой авиакомпании / Е.В. Костромина. – М. : НОУ ВКШ „Авиабизнес”, 2003. – 384 с.
343. Курочкин Е.П. Управление коммерческой деятельностью авиакомпаний : учеб. пос. / Е.П. Курочкин, В.Г. Дубинина. – М. : НОУ ВКШ „Авиабизнес”, 2009. – 342 с.
344. Марінцева К.В. Пасажирські перевезення : підруч. / К.В. Марінцева. – К. : НАУ, 2009. – 228 с.
345. Основы концепции CNS/ATM : обзорно-аналитическая информация. – Кировоград : ГЛАУ, 2001. – 136 с.
346. Перевезення. Тарифи / за ред. Д.В. Зеркалова. – К. : Основа, 2004. – 280 с.
347. Петрунин С.В. Организационные логистические методы повышения эффективности производственной деятельности авиакомпании : монография / С.В. Петрунин. – М. : АВИА БИЗНЕС ГРУПП, 2006. – 254 с.
348. Практические аспекты эксплуатации воздушных линий : учеб. пос. / В. П. Дёшин, С. Н. Ерыкалов, Н. М. Кузьмина, и др.; под общей ред. Ю.М. Григорьева. – 2-е изд. – М. : НОУ ВКШ „Авиабизнес”, 2009. – 342 с.
349. Сакульева Т.Н. Управленческий учет в авиапредприятиях : учеб. пос. / Т.Н. Сакульева. – М. : МГТУГА, 2006. – 164 с.
350. Экономика гражданской авиации / под ред. Н.И. Степановой. – М. : МГТУГА, 2003. – 240 с.
351. Яценко В.А. Довідник керівника агентства з продажу авіаперевезень / В.А. Яценко. – Одеса : ЗАТ "ПЛАСКЕ", 2007. – 235 с.
352. Яцківський Л.Ю. Загальний курс транспорту : навч. пос. у 2-х книгах / Л.Ю. Яцківський, Д.В. Зеркалов. – Кн. 1. – К. : Арістей, 2007. – 544 с.
353. Яцківський Л.Ю. Загальний курс транспорту: навч. пос. у 2-х книгах / Л.Ю. Яцківський, Д.В. Зеркалов. – Кн. 2. – К. : Арістей, 2008. – 426 с.
- 2.3. Література з вибірових дисциплін туристичного спрямування**
354. Агафонова Л.Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес : ціноутворення, конкуренція, державне регулювання / Л.Г. Агафонова, О.Є. Агафонова. – К. : Знання України, 2002. – 358 с.
355. Агеева О.А. Туристские фирмы и гостиницы : бухгалтерский учет и налогообложение / О.А. Агеева. – М. : Современная экономика и право, 2000. – 184 с.

356. Александрова А.Ю. Международный туризм / А.Ю. Александрова. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 470 с.
357. Байлик С.И. Гостиничное хозяйство. Организация, управление, обслуживание / С.И. Байлик. – К. : ВИРА-Р, 2002. – 252 с.
358. Байлик С.И. Гостиничное хозяйство. Проблемы, перспективы, сертификация / С.И. Байлик. – К. : ВИРА-Р, 2001. – 208 с.
359. Балабанов И.Т. Экономика туризма / И.Т. Балабанов, А.И. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 176 с.
360. Биржаков М.Б. Введение в туризм / М.Б. Биржаков. – Изд. 4-е, перераб. и доп. – СПб. : Издательский дом Герда, 2002. – 320 с.
361. Бородина В.В. Ресторанно-гостиничный бизнес : учет, налоги, маркетинг, менеджмент / В.В. Бородина. – М. : Книжный мир, 2001. – 165 с.
362. Бургонова Г.Н. Гостиничный и туристический бизнес : особенности бухгалтерского учета и налогообложения / Г.Н. Бургонова, Н.А. Каморджанова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 352 с.
363. Ваген Л. Гостиничный бизнес / Л. Ваген ; пер. с англ. – Ростов н/Д. : Феникс, 2001. – 416 с.
364. Восколович Н.А. Маркетинг туристских услуг / Н.А. Восколович. – М. : Экономический фак-т МГУ, ТЕИС, 2001. – 167 с.
365. Горбылева З.М. Экономика туризма. Практикум / З.М. Горбылева. – Минск : БГЭУ, 2002. – 144 с.
366. Гостиничный и туристический бизнес / под ред. А.Д. Чудновского. – М. : ТАНДЕМ, ЭКМОС, 2000. – 352 с.
367. Дурович А.П. Маркетинг в туризме / А.П. Дурович. – 2-е изд., перераб. и доп. – Минск : Новое знание, 2001. – 496 с.
368. Европейский гостиничный маркетинг : учеб. пос. ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 224 с.
369. Ильина В.Н. Менеджмент транспортных услуг : индустрия авиаперевозок / В.Н. Ильина. – М. : Советский спорт, 2005. – 176 с.
370. Кабушкин Н.И. Менеджмент гостиниц и ресторанов / Н.И. Кабушкин, Г.А. Бондаренко. – Минск : Новое знание, 2001. – 216 с.
371. Кабушкин Н.И. Менеджмент туризма / Н.И. Кабушкин. – 3-е изд., испр. – Минск : Новое знание, 2002. – 409 с.
372. Квартальнов В.А. Иностраный туризм / В.А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 312 с.
373. Квартальнов В.А. Туризм / В.А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 320 с.
374. Козырева Т.В. Учет издержек в туризме / Т.В. Козырева. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 224 с.
375. Ляпина И.Ю. Организация и технология гостиничного обслуживания / И.Ю. Ляпина. – М. : ПрофОбрИздат, 2001. – 208 с.
376. Менеджмент туризма : туризм и отраслевые системы. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 272 с.
377. Менеджмент туризма. Туризм как вид деятельности. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 288 с.

378. Менеджмент туризма. Экономика туризма. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 320 с.
379. Моисеева Н.К. Стратегическое управление туристской фирмой / Н.К. Моисеева. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 208 с.
380. Основы туристской деятельности / Г.И. Зорина, Е.Н. Ильина, Е.В. Мошняга и др. – М. : Советский спорт, 2000. – 200 с.
381. Папирян Г.А. Международные экономические отношения: Экономика туризма / Г.А. Папирян. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 208 с.
382. Папирян Г.А. Менеджмент в индустрии гостеприимства (отели и рестораны) / Г.А. Папирян. – М. : Экономика, 2000. – 207 с.
383. Плотникова Н.И. Комплексная автоматизация туристического бизнеса / Н.И. Плотникова. – Ч. 1: Информационные технологии в турфирме. – М. : Советский спорт, 2000. – 320 с.
384. Плотникова Н.И. Комплексная автоматизация туристического бизнеса / Н.И. Плотникова. – Ч. 2: Информационные технологии в сфере гостеприимства. – М. : Советский спорт, 2001. – 208 с.
385. Правове регулювання туристської діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів / під заг. ред. проф. В.К. Федорченка. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 640 с.
386. Сенин В.С. Организация международного туризма / В.С. Сенин. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 400 с.
387. Скобкин С.С. Маркетинг и продажи в гостиничном бизнесе / С.С. Скобкин. – М. : Юристъ, 2001. – 224 с.
388. Соболева Е.А. Финансово-экономический анализ деятельности туристской фирмы / Е.А. Соболева, И.И. Соболев. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 128 с.
389. Темный Ю.В. Введение в экономику туризма / Ю.В. Темный. – М. : Советский спорт, 2001. – 184 с.
390. Туризм и гостиничное хозяйство / под ред. А.Д. Чудновского – М. : ЭКМОС, 2001. – 400 с.
391. Уніфіковані технології готельних послуг / за ред. проф. В.К. Федорченка. – К. : Вища школа, 2001. – 237 с.
392. Школа І.М. Менеджмент туризму : підруч. / І.М. Школа, О.П. Корольчук. – К. : Книги ХХІ, 2010. – 464 с.
393. Яновська Н.В. Туризм : організація і облік / Н.В. Яновська. – 2-е вид., перероб. – Х. : Фактор, 2000. – 229 с.
- 2.4. Література з охорони праці**
394. Гандзюк М.П. Основи охорони праці : підруч. для ВУЗів / М.П. Гандзюк. – К. : Каравелла, 2003. – 408 с.
395. Гогіталівілі Г.Г. Системи управління охороною праці : навч. посіб. / Г.Г. Гогіталівілі. – Львів : «Афіша», 2002. – 316 с.
396. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці / В.Ц. Жидецький. – Львів : Афіша, 2002. – 320 с.
397. Законодавство України про охорону праці : збірник нормативних документів в 4-х томах. – К. : Знання, 2004. – 568 с.

398. Інженерні рішення з охорони праці при розробці дипломних проектів інженерно-будівельних спеціальностей / за ред. В.В. Сафонова. – К. : Освіта, 2000. – 336 с.

399. Керб Л.П. Основи охорони праці : навч.-метод. посіб. / Л.П. Керб. – К. : КНЕУ, 2001. – 252 с.

400. Основи охорони праці : навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти України / за ред. Б.М. Коржика. – Х. : ХДАМГ, 2002. – 105 с.

401. Основи охорони праці : навч. посіб. / за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х. : Фах, 2005. – 480 с.

402. Третьяков О.В. Охорона праці : навч. посіб. для самостійної роботи студентів / О.В. Третьяков, В.В. Зацарний, В.Л. Безсонний. – Х. : УЦЗУ, 2009. – 436 с.

403. Ящеріцин Є.В. Основи охорони праці : навч. посіб. / Є.В. Ящеріцин. – К. : Видавництво "Факт", 2005. – 480 с.

3. Перелік сайтів в глобальній мережі Internet

3.1. Нормативно-правова інформація

404. Верховна рада України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>. – Останній доступ : 2014.

405. Електронна бібліотека стандартів і нормативів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-gost.org.ua>. – Останній доступ : 2014.

406. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://liga.net>. – Останній доступ : 2014.

407. Інформаційний канал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://subscribe.ru>. – Останній доступ : 2014.

408. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

409. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mtu.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

410. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

411. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

412. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

413. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

414. Новини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.meta.ua>, <http://elvisti.com>. – Останній доступ : 2014.

415. Офіційний вісник України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ovu.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

416. Правова бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uarpravo.net>. – Останній доступ : 2014.

417. Президент України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

418. Професійна юридична система [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>. – Останній доступ : 2014.

419. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

3.2. Інформація про підприємства

420. Єдиний інформаційний масив даних про емітентів цінних паперів : Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

421. Каталог підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.com.ua>, <http://yellow.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

422. Каталог підприємств м. Кіровограда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.biz.kr.ua>. – Останній доступ : 2014.

423. Каталог підприємств та послуг м. Києва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vbbg.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

3.3. Віртуальні бібліотеки

424. Бібліотеки рефератів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ref.a.ua>, <http://referaty.com.ua>, <http://refsmarket.com.ua>, <http://www.ukrreferat.com>, <http://www.referatcentral.org.ua>, <http://www.5ballov.qip.ru>, <http://www.bankreferatov.ru>. – Останній доступ : 2014.

425. Віртуальні бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bookz.com.ua>, <http://www.e-lib.info>, <http://www.lib.ua-ru.net>, <http://www.erudition.ru>, <http://lib.meta.ua>, <http://studentam.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.

426. Державна архівна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.archives.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

427. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.

428. Національна парламентська бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.org>. – Останній доступ : 2014.

429. Наукова бібліотека "Буковина" (економіка, менеджмент, маркетинг, фінанси, право, облік і аудит) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.buklib.net>. – Останній доступ : 2014.

430. Російська вільна енциклопедія „Вікіпедія” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org>. – Останній доступ : 2014.

431. Словники та енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru>. – Останній доступ : 2014.

432. Українська вільна енциклопедія „Вікіпедія” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>. – Останній доступ : 2014.

3.4. Менеджмент, маркетинг, економіка та фінанси

433. Адміністративно-управлінський портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aup.ru>. – Останній доступ : 2014.

434. База маркетингової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.marketing.vc>. – Останній доступ : 2014.

435. Вища школа економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hse.ru>. – Останній доступ : 2014.

436. Все найкраще про розвиток бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.devbusiness.ru>. – Останній доступ : 2014.
437. Все про рекламу, маркетинг і PR [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.advertology.ru>. – Останній доступ : 2014.
438. Економіка та управління на підприємствах : науково-освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur.ru>. – Останній доступ : 2014.
439. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
440. Керівництво з маркетингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.marketing-guide.org>. – Останній доступ : 2014.
441. Корпоративний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfin.ru>. – Останній доступ : 2014.
442. Маркетинг : тематичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://marketing.web-3.ru>. – Останній доступ : 2014.
443. Менеджмент в Росії та за рубежом : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mevgiz.ru>. – Останній доступ : 2014.
444. Проблеми сучасної економіки : Євразійський міжнародний науково-аналітичний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m-economy.ru>. – Останній доступ : 2014.
445. Провідний російський сайт про економіку та фінанси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://quote.rbc.ru>. – Останній доступ : 2014.
446. Теорія та практика фінансового і управлінського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gaap.ru>. – Останній доступ : 2014.
447. Український бізнес ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua>. – Останній доступ : 2014.
- 3.5. Зовнішньоекономічна діяльність**
448. ДП „Держзовнішінформ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrdzi.com>. – Останній доступ : 2014.
449. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://qdpro.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
450. Міжнародна валютна біржа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fogex.ua>. – Останній доступ : 2014.
451. Портал інформаційної підтримки зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vneshmarket.ru>. – Останній доступ : 2014.
452. Сервер підтримки зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mdoffice.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
453. Українська міжнародна фондова біржа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uise.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
454. Управління зовнішньоекономічних зв'язків головного управління економіки Кіровоградської ОДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.intertorg.kr.ua>. – Останній доступ : 2014.

3.6. Авіація

3.6.1. Інформаційні сайти

455. Авіакаталог [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviaport.ru>, <http://www.aviaplace.ru>. – Останній доступ : 2014.
456. Авіакомпанії світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wb-air.narod.ru>, <http://www.airlines-inform.ru>. – Останній доступ : 2014.
457. Авіалайнери світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://airliner.narod.ru>. – Останній доступ : 2014.
458. Авіаційна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airwar.ru>. – Останній доступ : 2014.
459. Авіаційні документи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviadocs.net>. – Останній доступ : 2014.
460. Авіаційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aviation.kryshi.net>. – Останній доступ : 2014.
461. Авіашоу МАКС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.maks-aviashow.ru>. – Останній доступ : 2014.
462. Аерокосмічний портал України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://space.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
463. Аеропорти світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apinfo.ru>. – Останній доступ : 2014.
464. Історія авіації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.skypioneers.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.
465. Куточок неба : велика авіаційна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airwar.ru>. – Останній доступ : 2014.
466. Крила : все про українську авіацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wing.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
467. Найкрупніші аеропорти світу. – Режим доступу : <http://www.flyplace.ru>. – Останній доступ : 2014.
468. Науково-технічний журнал “General Aviation” (Авіація загального призначення) on-line [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviajournal.com>. – Останній доступ : 2014.
469. Новини ділової авіації / щотижнева електронна газета [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bizavnews.ru>. – Останній доступ : 2014.
470. Словник авіаційних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviaslovar.ru>. – Останній доступ : 2014.
471. Українське авіабудівництво : аналітичний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrav.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
472. Український авіаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviation.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

3.6.2. Українські авіаційні підприємства та організації

473. Аеродром „Кіровоград” : Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.glau.kr.ua>. – Останній доступ : 2014.
474. Аеродром „Кременчук” (Велика Кохнівка) : Кременчуцький льотний коледж Національного авіаційного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flightcollege.com>. – Останній доступ : 2014.

475. Аероклуб України : Всеукраїнська асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aeroclub.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.
476. Асоціація сприяння авіації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asavia.org>. – Останній доступ : 2014.
477. ВАТ «Авіакомпанія «Дніпроавіа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dniproavia.com>. – Останній доступ : 2014.
478. Державна авіаційна служба України (Державіаслужба) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.avia.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.
479. Державне підприємство «Антонов» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.antonov.com>. – Останній доступ : 2014.
480. Державне підприємство «Завод 410 цивільної авіації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arp410.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
481. Державне підприємство "Міжнародний аеропорт "Бориспіль" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbp.aero>. – Останній доступ : 2014.
482. Державне підприємство «Міжнародний аеропорт «Львів» ім. Д. Галицького» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.lviv.ua>. – Останній доступ : 2014.
483. Державне підприємство обслуговування повітряного руху України „Украерорух” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrsatse.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
484. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Донецьк” імені С.С. Прокоф’єва” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.dn.ua>. – Останній доступ : 2014.
485. Комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт «Київ» (Жуляни)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.
486. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Миколаїв” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://airport.nikolaev.ua>. – Останній доступ : 2014.
487. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Одеса” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.odessa.ua>. – Останній доступ : 2014.
488. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Чернівці” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.cv.ua>. – Останній доступ : 2014.
489. Міжнародний аеропорт „Харків” : ТОВ „Нью системс АМ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aeroport.kharkov.ua>. – Останній доступ : 2014.
490. Національний авіаційний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.edu.ua>. – Останній доступ : 2014.
491. Обласне комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Луганськ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.lg.ua>. – Останній доступ : 2014.

492. Обласне комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Рівне” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aeroport.rv.ua>. – Останній доступ : 2014.
493. ПрАТ „Авіакомпанія „АероСвіт” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aerosvit.ua>. – Останній доступ : 2014.
494. ПрАТ „Авіакомпанія „Міжнародні авіалінії України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukraine-international.com>, <http://www.flyuia.com>. – Останній доступ : 2014.
495. ПрАТ „Київське агентство повітряних сполучень „Кий Авіа” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiyavia.com>. – Останній доступ : 2014.
496. ПрАТ „МААК „УРГА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urga.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
497. Публічне акціонерне товариство «Міжнародний аеропорт «Сімферополь» [Електронний ресурс] // <http://www.airport.crimea.ua>. – Останній доступ : 2014.
498. Публічне акціонерне товариство «Мотор-Січ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m9.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
499. ТОВ „Авіаційна компанія „РОЗА ВІТРИВ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.windrose.aero>. – Останній доступ : 2014.
500. ТОВ "Авіакомпанія "Бізнес Авіація" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vip-aero.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
501. ТОВ "Авіакомпанія "Донбасаеро" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.donbass.aero>. – Останній доступ : 2014.
502. ТОВ "Авіакомпанія "Хорс" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.khors.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
503. ТОВ "Авіакомпанія „ЧЕЛЕНДЖ АЕРО ЮКРЕЙН” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.challenge.aero>. – Останній доступ : 2014.
504. ТОВ "Авіалінії Візз Ейр Україна" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wizzair.com>. – Останній доступ : 2014.
505. ТОВ "Кримавіасервіс ЛТД" : хендлінгова компанія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviaserv.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
506. ТОВ «Українська авіаційна компанія «АЕРОСТАР» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aerostar.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
507. ТОВ «Українська хендлінгова компанія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uhc.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.
508. ТОВ „Українсько-середземноморські авіалінії” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://umair.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
509. Українське авіаційне транспортне агентство „Авіатур” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviakassa.net>. – Останній доступ : 2014.
510. Харківське державне авіаційне виробниче підприємство (ХДАВП) : Аеродром „Харків” (Сокольники) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ksamc.com>. – Останній доступ : 2014.

3.6.3. Міжнародні та регіональні авіаційні організації

511. ACETA (Асоціація авіаперевізників Іспанії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aceta.es>. – Останній доступ : 2014.
512. ACI (Міжнародна рада аеропортів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airports.org>. – Останній доступ : 2014.
513. АЕА (Асоціація Європейських авіакомпаній) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aea.be>. – Останній доступ : 2014.
514. АЕСМА (Європейська асоціація аерокосмічної індустрії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aecma.org>. – Останній доступ : 2014.
515. АОС (Комітет операторів повітряних ліній) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aoc-fra.org>. – Останній доступ : 2014.
516. ЕСА (Європейська асоціація льотного складу) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.esa-cockpit.com>. – Останній доступ : 2014.
517. ЕСАС (Європейська конференція цивільної авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecac-ceac.org>. – Останній доступ : 2014.
518. ЕАСА (Європейське агентство з безпеки авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.easa.eu.int>. – Останній доступ : 2014.
519. ЕРА (Асоціація авіакомпаній європейського регіону) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eraa.org>. – Останній доступ : 2014.
520. ЕУРОСАЕ (Міжнародна асоціація з електронного устаткування для цивільної авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocae.org>. – Останній доступ : 2014.
521. Eurocontrol (Євроконтроль) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocontrol.int>. – Останній доступ : 2014.
522. European Commission (Європейська комісія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europa.eu.int>. – Останній доступ : 2014.
523. FAI (Міжнародна федерація аеронавтики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fai.org>. – Останній доступ : 2014.
524. FSF (Фонд безпеки польотів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flightsafety.org>. – Останній доступ : 2014.
525. ІАС (Міждержавний авіаційний комітет) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mak.ru>. – Останній доступ : 2014.
526. ІАТА (Міжнародна асоціація повітряного транспорту) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iata.org>. – Останній доступ : 2014.
527. ІКАО (Міжнародна організація цивільної авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icao.int>. – Останній доступ : 2014.
528. ІФАЛПА (Міжнародна федерація асоціацій лінійних пілотів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifalpa.org>. – Останній доступ : 2014.
529. JAA (Об'єднані авіаційні власті) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jaa.nl>. – Останній доступ : 2014.
530. НАТО (Північно атлантичний альянс) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nato.int>. – Останній доступ : 2014.

531. United Nations (Організація об'єднаних націй) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org>. – Останній доступ : 2014.
- 3.6.4. Зарубіжні авіаційні підприємства та організації**
532. Авіакомпанія "Аерофлот Російські Авіалінії" [Електронний ресурс]. // <http://www.aeroflot.ru>. – Останній доступ : 2014.
533. Авіакомпанія "Малєв Угорські Авіалінії" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.malev.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
534. ВАТ „Туполєв” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tupolev.ru>. – Останній доступ : 2014.
535. Російська федеральна аеронавігаційна служба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fana.ru>. – Останній доступ : 2014.
536. Airbus : leading aircraft manufacturer [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airbus.com>. – Останній доступ : 2014.
537. Boeing Company [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.boeing.com>. – Останній доступ : 2014.
538. Swissport International Ltd. : Global cargo and aircraft ground handling (міжнародна хендлінгова компанія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.swissport.com>. – Останній доступ : 2014.
- 3.7. Туризм**
539. Все про туризм та подорожі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.travel.ru>. – Останній доступ : 2014.
540. Все про туризм : туристична бібліотека [[Електронний ресурс](#)]. – Режим доступу : <http://tourlib.net>. – Останній доступ : 2014.
541. Державне агентство України з туризму та курортів (Держтуризмкурорт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua>. – Останній доступ : 2014.
542. Каталог подорожей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.turizm.ru>. – Останній доступ : 2014.
543. Каталог туркомпаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.turne.com.ua>. – Останній доступ : 2014.
544. Клуб любителів позашляхових подорожей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.4x4tur.ru>. – Останній доступ : 2014.
545. Пошукова система „Спортивний туризм” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tourism.at.ru>. – Останній доступ : 2014.
546. Російська міжнародна академія туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rmat.ru>. – Останній доступ : 2014.
547. Російський туризм : Всеросійська бібліотека звітів з туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.ru>. – Останній доступ : 2014.
548. Тури, путівки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourua.com>. – Останній доступ : 2014.
549. Туризм, відпочинок і подорожі по миру [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.otdyh.ru>. – Останній доступ : 2014.
550. Туристичний портал Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e-turizm.ru>. – Останній доступ : 2014.

551. Туристичний портал України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tour.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

552. Українська туристична інформаційна система [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.utis.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

3.8. Інтернет-комерція

553. Майдан електронної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://met-online.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.

554. Система Інтернет-комерції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.int-commerce.com>. – Останній доступ : 2014.

555. Електронний магазин Azbooka [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.azbooka.com>. – Останній доступ : 2014.

556. Електронний магазин "Фуршет" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.furshet.ua>. – Останній доступ : 2014.

557. Всеукраїнський центр електронної комерції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e-commerce.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

3.9. Автоматизовані системи управління підприємством

558. Автоматизована система управління вантажними перевезеннями (SoftCargo) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mag7.ru>. – Останній доступ : 2014.

559. Автоматизовані системи і технології (AS&T): IT-консалтинг з питань підвищення ефективності бізнес-процесів підприємств [\[Електронний ресурс\]](http://www.marketland.com.ua). – Режим доступу : <http://www.marketland.com.ua>. – Останній доступ : 2014.

560. Автоматизація туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tmanager.ru>. – Останній доступ : 2014.

561. Все про SQL та клієнт-серверні технології [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sql.ru>. – Останній доступ : 2014.

562. Інститут автоматизованих технологій на повітряному транспорті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iatvt.ru>. – Останній доступ : 2014.

563. Інформаційна система "1С: Підприємство" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.1c.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.

564. Інформаційні системи в цивільній авіації (ТОВ „АВІА БІТ“) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviabit.ru>. – Останній доступ : 2014.

565. Інформаційно-обчислювальний центр авіації (Білорусь) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ivcavia.com>. – Останній доступ : 2014.

566. IT в цивільній авіації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sita.aero/ru>. – Останній доступ : 2014.

567. Каталог IT-компаній та систем автоматизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://erpnews.ru>. – Останній доступ : 2014.

568. Компанія „ЕпікРус“ : високі технології управління підприємством ("Platinum SQL") [\[Електронний ресурс\]](http://www.epic.ru). – Режим доступу : <http://www.epic.ru>. – Останній доступ : 2014.

569. Компанія [SAP AG](http://www.sap.com) (система SAP R/3) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sap.com>. – Останній доступ : 2014.
570. Комплексна система управління діяльністю підприємства "Галактика" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.galaktika.ru>, <http://www.atlants.dp.ua>. – Останній доступ : 2014.
571. Комплексна система управління ресурсами підприємства "Вaan" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.integrators.ru>. – Останній доступ : 2014.
572. Комплексні системи автоматизації управління (корпорація «Парус») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parus.ua>. – Останній доступ : 2014.
573. Консалтинг та автоматизація підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.belerp.com>. – Останній доступ : 2014.
574. Корпоративна система управління підприємством "Platinum SQL" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.platsoft.ru>. – Останній доступ : 2014.
575. Програмне забезпечення туризму і рішення для автоматизації турфірм (програма „САМО-Тур”) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.samo.ru>. – Останній доступ : 2014.
576. Програмні продукти та послуги в області бухгалтерського обліку і управління підприємствами (система „Флагман”) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.infosoft.ru>. – Останній доступ : 2014.
577. Програмний комплекс для турагенств і туроператорів „Оверія-Туризм” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.overia.com>. – Останній доступ : 2014.
578. Програмний комплекс обліку і управління великим підприємством (система «FinExpert») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.finexpert.com>. – Останній доступ : 2014.
579. Світ ІТ: аналітична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.citforum.ru>. – Останній доступ : 2014.
580. Система управління виробничими та торговими підприємствами (БЕСТ-ПРО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intelserv.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.
581. Система IFS Applications [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifsruussia.ru>. – Останній доступ : 2014.
582. Транспортні автоматизовані інформаційні системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tais.ru>. – Останній доступ : 2014.
583. Український обчислювальний центр цивільної авіації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sirena.kiev.ua>. – Останній доступ : 2014.
584. CRM-системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://crm.web-3.ru>, <http://www.crm.com.ua>, <http://www.terrasoft.ua>. – Останній доступ : 2014.
585. ERP-системи: тематичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.erp-online.ru>, <http://erp.web-3.ru>. – Останній доступ : 2014.

Додаток Ж
Зразок титульного аркушу дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКА ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА

Дипломна робота
освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”

**на тему: „Підвищення ефективності управління
інноваційною діяльністю підприємства в умовах ЗЕД”
(на базі матеріалів
ПрАТ „Авіакомпанія “Міжнародні авіалінії України”
(туристичної фірми „Ацинус”))**

Виконав: курсант (слухач) 5 курсу, групи 451,
спеціальності 7.03060104 “Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності”,
спеціалізації “Менеджмент
міжнародних авіаційних перевезень”
("Менеджмент міжнародного
авіаційного туризму")

Радченко Валентина Іванівна

(підпис курсанта (слухача))

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Легінькова Ніна Іллівна

(підпис наукового керівника)

Кіровоград – 2014 рік

Додаток И

Зразок вступу дипломної роботи

ВСТУП

Актуальність теми. Наприкінці 80-х – початку 90-х років 20 ст. загальне несприятливе економічне становище в Україні призвело до занепаду авіації (туризму) в країні, суттєвого скорочення зовнішніх пасажиро- та вантажопотоків (потоків іноземного туризму), порушення системи напрацьованих за радянських часів зв'язків, погіршенню стану матеріально-технічної бази галузі. Визначення авіації (туризму) як одного з провідних напрямів розвитку вітчизняної економіки, спрямування державної політики на стимулювання авіаційної (туристичної) сфери надає сьогодні авіаційним (туристичним) підприємствам незалежно від форми власності сприятливих можливостей щодо підвищення ефективності господарювання, розширення пропозиції на міжнародних ринках авіаційних (туристичних) послуг. У цьому зв'язку практичне використання суб'єктами авіаційної (туристичної) галузі сучасних методів менеджменту (маркетингу, інформаційного забезпечення, ...) набуває особливої актуальності.

Проблеми підвищення ефективності ... в умовах зовнішньоекономічної діяльності впродовж останніх років привертають увагу як виробників, так і науковців. Різні теоретичні та практичні аспекти, пов'язані з ..., висвітлювалися в працях вітчизняних та зарубіжних вчених (7-8 прізвищ, включати лише тих авторів, з роботами яких знайомі). Проте, специфіка авіаційних (туристичних) підприємств, особливості надання авіаційних (туристичних) послуг на міжнародних ринках потребують адаптації теоретичних та практичних наробок до потреб галузі.

Невеличкий абзац (що саме потребує вдосконалення).

Мета та задачі роботи. Метою дипломної роботи є розробка шляхів вдосконалення ... (рекомендацій, практичних механізмів реалізації, концепції оптимізації, підвищення ефективності господарювання через ... тощо).

Для досягнення мети необхідно розв'язати наступні задачі:

- визначити роль та місце ... (предмету дослідження) в досягненні ефективності господарської діяльності підприємства;
- сформулювати систему методів (систематизувати методи, підходи тощо) ... (предмету дослідження);
- дослідити ... (предмет дослідження) з урахуванням специфіки підприємств авіаційної (туристичної) галузі в умовах ЗЕД;
- надати характеристику ... (об'єкту дослідження);
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ... (об'єкту дослідження);
- виявити проблеми та недоліки ... (предмету дослідження) на ... (об'єкті дослідження);
- запропонувати шляхи вдосконалення ... (аспекту предмету дослідження) на ... (об'єкті дослідження);

- розробити програму реалізації заходів щодо вдосконалення ... (аспекту предмету дослідження) на ... (об'єкті дослідження);
- обґрунтувати доцільність впровадження програми вдосконалення ... (аспекту предмету дослідження) на ... (об'єкті дослідження);
- дослідити стан охорони праці / умови праці на ... (об'єкті дослідження);
- розробити рекомендації щодо поліпшення стану охорони праці / умов праці при вдосконаленні ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження);
- визначити соціально-економічну ефективність впровадження заходів з поліпшення стану охорони праці / умов праці при вдосконаленні ... (предмету дослідження на об'єкті дослідження).

Об'єктом дипломної роботи є авіакомпанія (турфірма) "...". Авіакомпанія (турфірма) "..." – одна з провідних авіаційних перевізників (турагенцій) м. Києва (України) ... (зазначити форму власності, рік заснування, чисельність працівників, види та обсяги наданих послуг тощо).

Предметом дослідження є комплекс теоретичних та практичних аспектів функціонування ... (вивчення закономірностей, що виникають у процесі ... тощо).

Методи дослідження. В роботі було використано системний підхід, економічний аналіз, абстрагування, аналіз і синтез, індукцію і дедукцію, математичне моделювання, метод експертних оцінок, індексний метод, проектний метод, екстраполяцію тощо.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та закордонних учених з менеджменту, маркетингу, реклами, макро- та мікроекономіки, статистики, економічного аналізу, ..., законодавчі та нормативно-правові акти. У роботі використана внутрішня звітність авіакомпанії (турфірми) за 2013-2014 рр. та первинна інформація, одержана безпосередньо від працівників авіакомпанії (турфірми).

Результати дипломного дослідження можуть бути використані підприємствами авіаційної (туристичної) сфери для підвищення ефективності господарської діяльності, вдосконалення ..., покращення ... тощо.

Структура, зміст та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (... найменування) та ... додатків. Загальний обсяг роботи становить ... сторінок друкованого тексту, в тому числі ... сторінок основного тексту, ... сторінок списку використаних джерел та ... сторінок додатків. Дипломна робота містить ... таблиць, ... рисунків.

Додаток К

Конкретизація змісту розділу з охорони праці та рекомендації щодо методики його виконання

У підрозділі 4.1 викладаються основні завдання в галузі охорони праці, принципи державної політики в області охорони праці, що впливають з статті 43 Конституції України і статті 4 Закону України «Про охорону праці».

Виходячи із загальних завдань охорони праці, а також мети і завдань дипломної роботи, визначають конкретні цілі, які повинні бути досягнуті при розробці даного розділу.

Для варіанту 1.

Аналізуються структура і організація служби охорони праці об'єкту дипломної роботи, загальний стан і причини виробничого травматизму і захворюваності, основні можливі небезпечні й шкідливі виробничі фактори.

Користуючись матеріалами, зібраними в період переддипломної практики, курсант або слухач аналізує статистичні дані, що характеризують стан охорони праці, і заносить їх в табл. К.1.

Таблиця К.1

**Статистичні дані,
що характеризують стан охорони праці об'єкта дослідження**

Показники	Рік		
	2012	2013	2014
1	2	3	4
1. Загальна кількість працюючих, чол.			
2. Чисельність працюючих, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, чол.:			
2.1. За наявністю токсичних парів та газів			
2.2. За наявністю пилу			
2.3. За мікрокліматом (метеоумовами)			
2.4. За шумом			
2.5. За вібрацією			
2.6. За освітленням			
2.8. За електромагнітним випромінюванням			
2.9. За ергономічними параметрами			
2.10. За психофізіологічними факторами			
3. Чисельність працюючих, зайнятих тяжкою фізичною роботою, чол.			
4. Кількість постраждалих з втратою працездатності (один день і більше), чол., в тому числі:			
4.1. Постраждалих зі смертельним наслідком			
5. Число людино-днів непрацездатності з причин травматизму			

1	2	3	4
6. Матеріальні наслідки нещасних випадків, грн., всього і в тому числі: 6.1. Сплачено за лікарняними листками 6.2. Компенсації постраждалим			
7. Коефіцієнт частоти травматизму			
8. Коефіцієнт тяжкості травматизму			
9. Коефіцієнт непрацездатності			
10. Число людино-днів непрацездатності з причин захворюваності, в тому числі: 10.1. Простудні захворювання 10.2. Професійні захворювання			
11. Забезпеченість санітарно-побутовими приміщеннями, %			
12. Витрати на пільги та компенсації у зв'язку зі шкідливими умовами праці, грн.			
13. Витрати на заходи з охорони праці, грн.			
14. Кількість звільнених через незадовільні умови праці			

У вигляді графіків показують динаміку травматизму, неявок через втрату працездатності в результаті нещасних випадків і захворюваності, витрат на заходи з охорони праці, забезпеченість санітарно-побутовими приміщеннями та ін. Всі ці дані курсант або слухач отримує, працюючи з матеріалами статистичної звітності – форма 7-ГНВ, 1-ПВ (умови праці), форма звітності перед Держгірпромнаглядом за охороною праці 1-УБ (безпека праці), а також з матеріалів первинної документації щодо нещасних випадків (журнал реєстрації нещасних випадків на виробництві, акти за формою Н-1). При цьому дають кількісну оцінку стану травматизму за роками в абсолютних величинах або за статистичними показниками частоти й тяжкості травматизму, будують графіки, що відображують їх динаміку за роками.

Для оцінки рівня травматизму розраховують показники його частоти й тяжкості за формулами (К.1)-(К.2):

$$P_{\text{чт}} = 1000 \cdot A/T; \quad (\text{К.1})$$

$$P_{\text{тж}} = D/A, \quad (\text{К.2})$$

де $P_{\text{чт}}$ – показник частоти травматизму;

A – кількість випадків травматизму за звітний період;

T – середньоспискова чисельність працівників;

$P_{\text{тж}}$ – показник тяжкості травматизму;

D – кількість днів непрацездатності.

Показник непрацездатності – це число людино-днів непрацездатності, що припадає на 1000 працівників (К.3):

$$P_{\text{нп}} = 1000 \cdot D/T.$$

(К.3)

Результати цих досліджень повинні бути проаналізовані й зроблені відповідні висновки.

Можливі небезпечні й шкідливі виробничі фактори (НШВФ) дипломант виявляє в одному з підрозділів об'єкта дослідження.

Користуючись даними переддипломної практики і картками про атестацію робочих місць, курсант або слухач вибирає найбільш потенційно небезпечний вид робіт, описує технологічний процес, перелічує обладнання, машини, механізми, які при цьому використовуються, і виявляє можливі небезпечні і шкідливі виробничі фактори згідно з ГОСТ 12.0.003-74 "Опасные и вредные производственные факторы. Классификация":

1. Фізичні небезпечні й шкідливі виробничі фактори:

- машини і механізми, що рухаються;
- рухливі частини виробничого обладнання;
- вироби, заготівлі й матеріали, що пересуваються;
- конструкції, що руйнуються;
- гірські породи, що обриваються;
- підвищена запиленість і загазованість повітря робочої зони;
- підвищена або знижена температура поверхонь обладнання і матеріалів;
- підвищена або знижена температура повітря робочої зони;
- підвищений рівень шуму на робочому місці;
- підвищений рівень вібрації;
- підвищений рівень інфразвукових коливань;
- підвищений рівень ультразвуку;
- підвищений або знижений барометричний тиск у робочій зоні, його різка зміна;
- підвищена або знижена вологість повітря;
- підвищена або знижена рухливість повітря;
- підвищена або знижена іонізація повітря;
- підвищений рівень іонізуючих випромінювань у робочій зоні;
- підвищена напруга в електричному колі, замикання якого може відбутися через тіло людини;
- підвищений рівень статичної електрики;
- підвищений рівень електромагнітних випромінювань;
- підвищена напруженість електричного поля;
- підвищена напруженість магнітного поля;
- відсутність або недостача природного світла;
- недостатня освітленість робочої зони;
- підвищена яскравість світла;
- підвищена контрастність;
- пряма або відбита блискість;
- підвищена пульсація світлового потоку;
- підвищений рівень ультрафіолетової радіації;

- підвищений рівень інфрачервоної радіації;
- гострі крайки, задирки й шорсткість на поверхнях заготівель, інструментів і обладнання;
- розташування робочого місця на значній висоті щодо поверхні землі (підлоги);

- невагомість.

2. Хімічні небезпечні й шкідливі виробничі фактори.

Дана група факторів підрозділяється на дві підгрупи:

2.1. За характером впливу на організм людини:

- загальнотоксичні (окис вуглецю, сірководень, метиловий спирт, сурикові фарби, етиловий бензин тощо);

- дратівні (хлор, аміак, скипидар, вапно тощо);

- сенсibiliзуючі, що діють як алергени (наприклад, різні розчинники й лаки на основі нітросполук);

- канцерогенні, що викликають ракові захворювання (нікель і його з'єднання, окис хрому, азбест, нафтові бітуми, кам'яновугільні смоли й пеки тощо);

- мутагенні, що приводять до зміни спадкоємної інформації (свинець, марганець, радіоактивні речовини тощо);

- що впливають на репродуктивну (дітородну) функцію організму (ртуть, свинець, марганець, стирол, радіоактивні речовини тощо).

2.2. За шляхом проникнення в організм людини:

- через дихальні шляхи;

- через травний тракт;

- через шкіру.

3. Біологічні небезпечні й шкідливі виробничі фактори:

- біологічні об'єкти, вплив яких на працюючих може викликати травми або захворювання;

- мікроорганізми (бактерії, віруси, риккетсії, спірохети, гриби, найпростіші);

- макроорганізми (рослини й тварини).

4. Психофізіологічні небезпечні й шкідливі виробничі фактори:

- фізичні перевантаження (статичні, динамічні, гіподинамічні);

- нервово-психічні перевантаження (розумова перенапруга аналізаторів, монотонність праці й емоційні перевантаження).

Для варіанту 2.

Аналіз умов праці містить кінцевий результат оцінки фактичних характеристик стану охорони праці з нормативними вимогами діючих документів.

Спочатку курсант або слухач приводить коротку характеристику одного із структурних підрозділів об'єкта дослідження. При цьому надає такі дані: розміри приміщення, кількість і розміри віконних проїомів, вид освітлення і тип джерела світла, технічне оснащення відділу, кількість постійно працюючих співробітників у відділі, яка площа і об'єм приміщення приходить на одного співробітника. Також наводять схему приміщення з розташуванням робочих місць.

Стан умов праці і охорони праці в цілому прямо або непрямо впливає на здоров'я працюючих, тому курсант на підставі атестаційних карт на робочі місця або методом анкетування і натурних досліджень виявляє небезпечні й шкідливі виробничі фактори, які можуть бути присутні в робочій зоні приміщення, і не відповідати вимогам нормативних документів. При цьому дані заносять в табл. К.2.

Таблиця К.2

**Статистичні дані, що характеризують
умови праці структурного підрозділу об'єкта дослідження**

Показники	Рік		
	2012	2013	2014
1	2	3	4
1. Загальна кількість працюючих, Р, чол.			
2. Наявність можливих шкідливих виробничих факторів (ШВФ) у робочій зоні об'єкта дослідження: 2.1. За наявністю токсичних парів та газів 2.2. За наявністю пилу 2.3. За мікрокліматом 2.4. За шумом 2.5. За вібрацією 2.6. За освітленням 2.8. За електромагнітним випромінюванням 2.9. За ергономічними параметрами 2.10. За психофізіологічними факторами 2.11. За іншими шкідливими факторами			
3. Наявність можливих небезпечних виробничих факторів (НВФ) у робочій зоні об'єкта дослідження: 3.1. Підвищена напруга в електричному ланцюгу 3.2. Небезпечні фактори пожежі 3.3. Інші небезпечні фактори			
4. Кількість випадків захворювань, С, і днів непрацездатності через захворюваність, Д	С/Д	С/Д	С/Д
5. Показник інтенсивності захворювань, $\Pi_{із}$			
6. Показник непрацездатності, $\Pi_{нп}$			
7. Показник тривалості захворюваності, $\Pi_{тр}$			
8. Кількість випадків травматизму, пов'язаного з виробництвом			
9. Витрати на охорону праці, грн.			

Ці результати досліджень є підставою для подальшого аналізу умов праці.

Вплив виробничих факторів не обмежується їх роллю як причини професійних захворювань. Статистичні дані свідчать, що особи, які зазнають дії

шкідливих виробничих факторів, частіше хворіють на загальні захворювання (грип, розлад органів травлення, запалення легень тощо), і ці хвороби проходять у них важче, а процес одужання йде повільніше. Тому важливо визначити показники рівня загальної захворюваності.

Відповідно до табл. К.2 наводять дані про захворюваність і травматизм, пов'язаний з виробництвом, і розраховують показники інтенсивності випадків захворювань ($\Pi_{із}$), непрацездатності ($\Pi_{нп}$), які припадають на 100 працюючих, тривалості захворювання ($\Pi_{тр}$) за формулами (К.4)-(К.6):

$$\Pi_{із} = 100 \cdot C/P; \quad (К.4)$$

$$\Pi_{нп} = 100 \cdot Д/P; \quad (К.5)$$

$$\Pi_{тр} = Д/С, \quad (К.6)$$

де P – загальна кількість працюючих;

$Д$ – кількість днів непрацездатності через захворюваність;

$С$ – кількість випадків захворювань.

На основі отриманих показників визначають динаміку загальної захворюваності за відповідний період, що дозволяє оцінити стан охорони праці на об'єкті дослідження і визначити напрямки забезпечення здорових та безпечних умов праці. Динаміку змін показників захворюваності, а також витрат на заходи з охорони праці наводять у вигляді графіків.

Аналіз і оцінку умов праці виконують при порівнянні нормативних та фактичних значень факторів виробничого середовища. При виконанні аналізу необхідно наводити нормовані значення параметрів виробничого середовища (всі нормативні документи подані в списку літератури) і фактичні значення, які беруть з атестаційних карт на робочі місця або виявляють методом анкетування і натурних досліджень. Вибір нормованих значень параметрів виробничого середовища повинен бути обґрунтований. У кінці кожного пункту роблять висновки.

Аналіз і оцінку умов праці проводять згідно з методикою інтегрального бального оцінювання важкості праці. Критерії бального оцінювання санітарно-гігієнічних та психофізіологічних елементів умов праці наводяться в табл. К.3.

Кожному елементу присвоюється від одного до шести балів, залежно від його кількісного значення, що відповідає категорії важкості праці. Так, один бал одержують ті елементи, значення яких відповідають стандартам або нижчі за санітарні норми і гранично допустимі рівні (концентрації), два бали – ті, що відповідають гранично допустимим рівням (концентраціям).

Фактичні показники елементів виробничого середовища встановлюються шляхом безпосередніх вимірювань за допомогою відповідної апаратури.

Критерії оцінки умов праці

Елементи умов праці	Оцінка елементів умов праці, в балах					
	1	2	3	4	5	6
Санітарно-гігієнічні елементи						
Температура повітря на робочому місці, °С	20-22	17-19	16-15	14-7	–	–
Токсичні речовини (ГДР)	–	ГДК	до 2,5	2,6-4	4,1-6	>6
Промисловий пил (ГДК)	–	ГДК	до 5	6-10	11-30	>30
Вібрація (ГДР)	нижче ГДР	ГДР	до +3	(+4)-(+6)	(+7)-(+9)	>9
Шум	нижче ГДР	ГДР	до +5	(+6)-(+10)	10	понад 10 плюс вібрація
Психофізіологічні елементи						
Фізичне навантаження, кг · м/хв	до 100	115-220	225-435	330-35	440-540	>540
Статичне навантаження, кг·с на одну руку	до 110	115-220	225-325	330-435	440-540	>540
Оцінка елементів умов праці, в балах						
Елементи умов праці	1	2	3	4	5	6
Робоче місце, робоча поза, переміщення в просторі	Робоче місце стаціонарне, робоча поза вільна, вага переміщуваних вантажів, деталей до 5 кг	Робоче місце стаціонарне, робоча поза вільна, вага переміщуваних вантажів, деталей 5 кг	Робоче місце стаціонарне, поза вільна – сидячи або стоячи до 25% робочого часу в нахиленому положенні до 30°	Робоче місце стаціонарне, поза вимушена, в нахиленому положенні до 50 % робочого часу	Робоче місце стаціонарне, поза вимушена, в нахиленому положенні понад 50% робочого часу	Робоче місце стаціонарне, перебування у вимушеному нахиленому положенні до 60°
Змінність	Робота в одну зміну	Робота в дві зміни (без нічної)	Робота в три зміни	Робота з нерегульованою змінністю (у тому числі робота і в нічну зміну)		
Освітлення розміру об'єкта Розряд зорових робіт	При освітленні на рівні санітарних норм			При освітленні нижче рівня санітарних норм		
	1 IX-V	1-1,03 IV-III	0,3<0,15 II-I	>0,5 IX-IV	<0,5 III-I	
Режим праці та відпочинку	Обґрунтований з використанням функціональної музики та виробничої гімнастики	Обґрунтований без функціональної музики та виробничої гімнастики	Відсутність обґрунтованого режиму праці та відпочинку			

Нервово-емоційна напруга	Прості дії за індивідуальним планом, сприятливий психологічний клімат	Прості дії за заданим планом, сприятливий психологічний клімат	Складні дії за заданим планом	Складні дії за заданим планом, контакти з іншими людьми у процесі обслуговування	Відповідальність за безпеку інших людей, особистий ризик при прийнятті рішень	

Загальна інтегральна оцінка важкості праці визначається за формулою (К.7):

$$I_T = \left[X_{\text{опр}} + \sum X_i \cdot \frac{6 - X_{\text{опр}}}{(n - 1) \times 6} \right] \cdot 10, \quad (\text{К.7})$$

де $X_{\text{опр}}$ – величина рівня елемента, який одержав найвищу оцінку, найбільше балів;

$\sum X_i$ – арифметична сума величини рівнів усіх елементів за винятком $X_{\text{опр}}$;

n – загальна кількість факторів.

Якщо питома вага дії того чи іншого елемента умов праці менше за восьмигодинну зміну, оцінювання елемента умов праці проводиться за формулою (К.8):

$$X_{\text{факт}} = X_{\text{макс}} \cdot t, \quad (\text{К.8})$$

де $X_{\text{макс}}$ – максимальне оцінювання елемента умов праці при його дії від 90 до 100 % робочої зміни, бали;

t – час дії елемента в частках робочої зміни.

Виходячи з інтегральної оцінки, визначається категорія важкості та доплата за умови праці (табл. К.4).

Таблиця К.4

Категорії важкості та доплати за умови праці

Категорія важкості праці	I	II	III	IV	V	VI
Інтегральна бальна оцінка	до 18	від 19 до 33	від 34 до 45	від 46 до 53	від 54 до 58	від 59 до 69
Доплати за умови праці	–	–	4-8 %	12-16 %	20 %	24 %

Методологічною основою для виконання розділу "Охорона праці" в дипломній роботі є науковий аналіз умов праці, технологічних процесів, виробничого обладнання, робочих місць, трудових операцій, організації виробництва з метою виявлення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, виникнення можливих аварійних ситуацій. На підставі такого аналізу розробляють заходи щодо усунення несприятливих виробничих факторів, створення безпечних та нешкідливих умов праці.

У підрозділі 4.2 курсант або слухач в напрямі теми дипломної роботи

розробляє рекомендації щодо усунення або зменшення дії НШВФ, які були виявлені в процесі аналізу умов праці. Рекомендації мають описувальний характер і базуються на джерелах, наведених у списку використаних джерел. Кожна рекомендація повинна дотримуватися нормативного обґрунтування необхідності її здійснення і передбачати відповідні заходи щодо поліпшення умов праці загалом і в напрямі вдосконалення проблеми менеджменту – предмету дипломного дослідження, зокрема.

У підрозділі 4.3 обґрунтовується соціально-економічна ефективність запропонованих рекомендацій щодо поліпшення умов праці.

Охорона праці відіграє важливу роль як суспільний чинник, оскільки якими б вагомими не були трудові здобутки, вони не можуть компенсувати людині втраченого здоров'я, а тим більше життя. Слід пам'ятати, що стан охорони праці є показником соціального й науково-технічного розвитку держави. Умови праці, що відповідають нормативним вимогам, дозволяють якщо не уникнути, то хоча б скоротити захворюваність, пов'язану з виробництвом. Турбота про здоров'я людини – найголовніше завдання держави.

Адже саме за сприятливих умов праці людина здатна працювати високопродуктивно, створювати необхідний матеріальний потенціал суспільства, добробут усіх громадян.

Соціальна ефективність – це збереження здоров'я і полегшення праці робітників, зменшення кількості робітників, які займаються тяжкою фізичною працею, а також зазнають дії шкідливих виробничих факторів.

Для оцінки соціальної ефективності заходів з удосконалення умов праці використовуються такі показники:

1. Скорочення кількості робочих місць (ΔK), що не відповідають вимогам нормативних актів щодо безпеки виробництва, розраховується за формулою (К.9):

$$\Delta K = \frac{K_1 - K_2}{K_3} \cdot 100 \% , \quad (\text{К.9})$$

де K_1 , K_2 – кількість робочих місць, що не відповідають вимогам санітарних норм до і після проведення заходів;

K_3 – загальна кількість робочих місць.

2. Зменшення чисельності зайнятих ($\Delta \text{Ч}$), які працюють в умовах, що не відповідають вимогам санітарних норм, визначається за формулою (К.10):

$$\Delta \text{Ч} = \frac{\text{Ч}_1 - \text{Ч}_2}{\text{Ч}_3} \cdot 100 \% , \quad (\text{К.10})$$

де Ч_1 , Ч_2 – чисельність зайнятих, які працюють в умовах, що не відповідають санітарним нормам до і після впровадження заходу, осіб;

Ч_3 – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб.

3. Збільшення кількості машин, механізмів (ΔM), приведених до вимог норм охорони праці, обчислюється за формулою (К.11):

$$\Delta M = \frac{M_1 - M_2}{M} \cdot 100 \%, \quad (\text{K.11})$$

де M_1, M_2 – число машин і механізмів, що не відповідають нормативним вимогам до і після впровадження заходу, шт.;

M – загальна кількість машин і механізмів, шт.

4. Збільшення кількості виробничих приміщень (ΔB), приведених до вимог норм охорони праці, обчислюється за формулою (K.12):

$$\Delta B = \frac{B_1 - B_2}{B} \cdot 100 \%, \quad (\text{K.12})$$

де B_1, B_2 – кількість виробничих приміщень, які не відповідають нормативним вимогам до і після впровадження заходу, шт.;

B – загальне число виробничих приміщень, шт.

5. Зменшення коефіцієнта частоти травматизму $\Delta K_{\text{ч}}$ встановлюється за формулою (K.13):

$$\Delta K_{\text{ч}} = \frac{N_1 - N_2}{\text{Ч}_3} \cdot 1000, \quad (\text{K.13})$$

де N_1, N_2 – кількість випадків травматизму відповідно до і після впровадження заходу;

Ч_3 – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб.

6. Зниження коефіцієнта тяжкості травматизму $\Delta K_{\text{т}}$ розраховується за формулою (K.14):

$$\Delta K_{\text{т}} = \frac{D_1}{N_1} - \frac{D_2}{N_2}, \quad (\text{K.14})$$

де N_1, N_2 – кількість випадків травматизму відповідно до і після впровадження заходу;

D_1, D_2 – кількість днів непрацездатності через травматизм відповідно до і після впровадження заходу.

Окрім соціального, охорона праці має важливе економічне значення – це висока продуктивність праці, зниження витрат на оплату лікарняних, компенсації за важкі, небезпечні й шкідливі умови праці тощо.

На прикладі деяких з цих показників дипломант підраховує економічну ефективність від впровадження розроблених ним у цьому розділі заходів щодо поліпшення умов праці і пожежної безпеки.

Розрахунок економії від зменшення рівня захворюваності (травматизму) здійснюється в такій послідовності:

1. Скорочення витрат робочого часу за рахунок зменшення рівня захворюваності (травматизму) за певний час ΔD визначається за формулою (К.15):

$$\Delta D = \frac{D_1 - D_2}{100} \cdot \mathcal{C}_3, \quad (\text{К.15})$$

де D_1, D_2 – кількість днів непрацездатності через хвороби (травми) на 100 працівників відповідно до і після вжиття заходів;

$\mathcal{C}_3$ – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб.

2. Зростання продуктивності праці при зменшенні рівня захворюваності (травматизму) ΔW розраховується за формулою (К.16):

$$\Delta W = \frac{\Delta D \cdot Z_b}{P_n} \cdot 100 \%, \quad (\text{К.16})$$

де Z_b – вартість виробленої продукції за зміну на одного працівника;

P_n – вартість річної продукції підприємства.

3. Річна економія зарплати E_3 за рахунок зростання продуктивності праці при зменшенні рівня захворюваності (травматизму) обчислюється за формулою (К.17):

$$E_3 = \frac{\Delta W \cdot Z_p}{100} \cdot \mathcal{C}_3, \quad (\text{К.17})$$

де $\mathcal{C}_3$ – річна середньооблікова чисельність працівників, осіб;

Z_p – середньорічна заробітна плата одного працівника з відрахуваннями на соціальне страхування.

4. Річна економія на собівартості продукції E_c за рахунок зменшення умовно постійних витрат устанавлюється за формулою (К.18):

$$E_c = Y \cdot \Delta W, \quad (\text{К.18})$$

де Y – умовно постійні витрати у виробничій собівартості річного обсягу продукції.

5. Економія за рахунок зменшення коштів на виплату допомоги по тимчасовій непрацездатності E_{cc} визначається за формулою (К.19):

$$E_{cc} = \Delta D \cdot P_d, \quad (\text{К.19})$$

де P_d – середньоденна сума допомоги по тимчасовій непрацездатності.

6. Річна економія за рахунок зниження рівня захворюваності (травматизму) E_{p3} визначається за формулою (К.20):

$$E_{p3} = E_3 + E_c + E_{cc}.$$

(K.20)

www.klanau.kr.ua

Ін
фо
рм
ац
ій
не
за
бе
зп
еч
ен
ня

Додаток Л

Приклади оформлення дипломної роботи

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Еволюція поглядів на комунікаційний процес. Сутність та складові процесу маркетингових комунікацій

Система управління рекламною діяльністю наводиться на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Система управління рекламною діяльністю

Аналіз кадрового складу авіакомпанії "МАУ" наводиться в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Аналіз кадрового складу ПрАТ „Авіакомпанія „Міжнародні авіалінії України” у 2012-2013 роках

№ з/п	Категорії працівників	2012 р., чол.	2013 р., чол.	Абс. відх., (+, -)	Темп росту (скоро- чення), %
1.	Адміністративно-управлінський персонал	13	12	-1	-8
2.	Льотний склад	67	64	-3	-4
3.	Технічний персонал	308	305	-3	-1
4.	Всього працівників	388	381	-7	-2

Інтегральна оцінка іміджу розраховується за формулою (1.1):

$$I = \sum_{i=1}^n k_i b_i, \quad (1.1)$$

де k_i – вага критерію;

b_i – бальна оцінка іміджу за критерієм;

i – номер критерію для оцінювання іміджу, $i = \overline{1, n}$;

n – кількість критеріїв.

www.klanau.kr.ua

Додаток М
Приклади оформлення бібліографічного опису
в списку використаних джерел

Книги

Один автор

1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. – Львів : Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV–V ст. ; № 14).

2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. – К. : Ін-т математики, 2006. – 111 с. – (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59).

3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України ; т. 1).

4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. – Львів : Кальварія, 2005. – 196, [1] с. – (Першотвір).

Два автори

1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).

2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. – К. : Прецедент, 2006. – 93 с. – (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).

3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. – Львів : Растр-7, 2007. – 375 с.

Три автори

1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – XLIII, 265 с.

Чотири автори

1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. – К. : НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2006. – 106 с. – (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).

2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К. : Вища освіта, 2006. – 478, [1] с. – (ПТО: Професійно-технічна освіта).

П'ять і більше авторів

1. Психология менеджмента / [Власов П. К., Липницкий А. В., Луцкихина И. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.

2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).

Без автора

1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с. – (Грані світу).

2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. – К. : Грамота, 2007. – 638, [1] с.

3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. – К. : Грані-Т, 2007. – 190, [1] с.

4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. – Чернівці : Рута, 2007. – 310 с.

Багатотомний документ

1. Історія Національної академії наук України, 1941–1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. – К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007. – (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2 : Додатки – 2007. – 573, [1] с.

2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005.– (Серія "Нормативная база предприятия"). Т. 1. – 2005. – 277 с.

3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни ... : (Дочь врага народа) : трилогия / А. Дарова. – Одесса. Астропринт, 2006–. – (Сочинения: в 8 кн. / А. Дарова; кн. 4).

4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: Особенная часть: в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. – Х. : Право, 2002.– Т. 4 : Косвенные налоги. – 2007. – 534 с.

5. Реабілітовані історією. Житомирська область: [у 7 т.]. – Житомир : Полісся, 2006. – (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол. : Тронько П. Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол. : Синявська І. М. (голова) та ін.]. – 2006. – 721, [2] с.

6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч. 1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. – К. : НТУУ "КПІ", 2006. – 125 с.

Матеріали конференцій, з'їздів

1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу: матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.

2. Кібернетика в сучасних економічних процесах: зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. – К. : ІСОА, 2002. – 147 с.

3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спецвип.: 10 років АУБ).
4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6–9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. ред. В. Т. Трощенко. – К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. – С. 559–956, XIII, [2] с. – (Ресурс 2000).
5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. – 215 с.
6. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. – К. : КНЕУ: Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.

Препринти

1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. – Х. : ННЦ ХФТИ, 2006. – 19 с. – (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т"; ХФТИ 2006-4).
2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. – Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. – 7, [1] с. – (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).

Депоновані наукові праці

1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. – М., 2002. – 110 с. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.
2. Разумовский В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – М., 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.

Словники

1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. В. Л. Ципін]. – Х. : Халімон, 2006. – 175, [1] с.
2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.
3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. – К. : Карпенко, 2007. – 219 с.
4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.

Атласи

1. Україна: екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол. : С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. – К. : Варта, 2006. – 217, [1] с.
2. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів

/ О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. – 2-ге вид., розшир. та доповн. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 218 с.

3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. – Х. : Ранок, 2005. – 96 с.

Законодавчі та нормативні документи

1. Кримінально-процесуальний кодекс України: за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).

2. Медична статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. – К.: МНІАЦ мед. статистики: Медінформ, 2006. – 459 с. – (Нормативні директивні правові документи).

3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. – Офіц. вид. – К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. – VI, 74 с. – (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).

Стандарти

1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. – [Чинний від 2006-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – IV, 231 с. – (Національний стандарт України).

2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107-9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Національні стандарти України).

3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. – [Чинний від 2007-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – IV, 18 с. – (Національний стандарт України).

Каталоги

1. Межгосударственные стандарты: каталог : в 6 т. / [сост. И. В. Ковалева, В. А. Павлюкова; ред. В. Л. Иванов]. – Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006–. – (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. – 2007. – 264 с. Т. 6. – 2007. – 277 с.

2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.

3. Університетська книга: осінь, 2003 : [каталог]. – [Суми: Унів. кн., 2003]. – 11 с.

4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / И. П. Горницкая, Л. П. Ткачук. – Донецк : Лебедь, 2005. – 228 с.

Бібліографічні показники

1. Куц О. С. Бібліографічний показник та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. – Львів : Укр. технології, 2007. – 74 с.

2. Систематизований показник матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997–2005 роки /

[уклад. Кириць Б. О., Потлань О. С.]. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 11 с. – (Серія : Бібліографічні довідники ; вип. 2).

Дисертації

1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. – К., 2005. – 276 с.

Автореферати дисертацій

1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20, [1] с.

2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. – К., 2007. – 20 с.

Авторські свідоцтва

1. А. с. 1007970 СССР, МКИЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). – № 3360585/25–08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.

Патенти

1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК7 Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В. И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. – № 2000131736/09; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).

Частина книги, періодичного, продовжуваного видання

1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15–18, 35–38.

2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 6. – С. 14–17.

3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2007. – № 1. – С. 39–61.

4. Ма Шуїн Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 5. – С. 12–14.

5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С. 25–29.

6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2, № 2. – С. 13–20.

7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нарис з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зеров. – Дрогобич, 2007. – С. 245–291.

8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3–5 окт. 2007 г. : тезисы докл. – Х., 2007. – С. 33.

9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець ХІХ–початок ХХ ст.) / Д. М. Чорний. – Х., 2007. – Розд. 3. – С. 137–202.

Електронні ресурси

1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III–IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.– Назва з контейнера.

2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.

3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003") [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу до журн. : <http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>.

Додаток П

Пам'ятка керівнику щодо написання відзиву на дипломну роботу

Відзив наукового керівника складається в довільній формі. У ньому доцільно:

- подати загальну характеристику роботи, визначити її відповідність меті та завданням;
- зазначити теоретичний рівень розробок, їх повноту, глибину, оригінальність і обґрунтованість рішень, що пропонуються;
- визначити аргументованість тверджень і достовірність матеріалів, що використовувалися;
- оцінити володіння методичними прийомами та інструментарієм досліджень, сучасними методиками обробки економічної та статистичної інформації, у тому числі за допомогою ПЕОМ;
- оцінити добросовісність та сумлінність курсанта (слухача) в процесі написання дипломної роботи.

Доцільно виявити також основні недоліки дипломної роботи.

Критичний аналіз сильних та слабких сторін роботи повинен мати посилення на текст дипломної роботи.

В кінці відзиву зазначають рівень відповідності дипломної роботи вимогам, що висуваються вищою школою до випускних робіт на освітньо-кваліфікаційному рівні "спеціаліст" зі спеціальності „Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” та робиться висновок щодо можливості допуску роботи до захисту в Державній екзаменаційній комісії.

Відзив оформляється на бланку (додаток Н) в рукописному вигляді і не потребує спеціального підтвердження (печатки), а лише особистого підпису наукового керівника.

Додаток Р

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКА ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Факультет менеджменту
Кафедра менеджменту, економіки та права

**Інформаційна карта на дипломну роботу
освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”**

Курсанта (слухача) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет менеджменту (заочного навчання)

Денна (заочна) форма навчання, спеціальність 7.03060104

Тема роботи: _____
_____
_____

Науковий керівник _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Термін захисту „_____” _____ 20__ р.

Робота захищена з оцінкою _____

Анотація роботи

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Додаток С

Пам'ятка рецензенту щодо написання рецензії на дипломну роботу

У рецензії на дипломну роботу мають бути відображені такі питання:

- актуальність теми дослідження;
- повнота розробки теми;
- достовірність матеріалів, які використовувалися;
- застосування сучасних методів обробки інформації;
- позитивні якості та основні недоліки роботи з посиланнями на текст дипломної роботи;
- самостійність здобутків курсанта (слухача) щодо висновків, рекомендацій, способів вирішення проблеми;
- наявність елементів новизни у пропозиціях;
- практична цінність роботи та реальність реалізації пропозицій;
- загальні враження від дипломної роботи (оформлення, стиль і грамотність викладення тощо).

В кінці рецензії має бути остаточний висновок щодо кваліфікації курсанта (слухача), його здатності до самостійної роботи за спеціальністю. За бажанням, може бути висловлено думку про оцінку роботи за чотирьохбальною системою: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

Рецензію бажано віддрукувати на бланку установи, де працює рецензент.

У рецензії слід зазначити П.І.П. рецензента, наукове звання, вчений ступінь, місце роботи, посаду. Особистий підпис завіряється печаткою за місцем роботи та підтверджується підписом працівника кадрової служби.

Рекомендований обсяг рецензії 1-2 сторінки.

Додаток Т

Зразок оформлення наочних матеріалів до дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКА ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Факультет менеджменту
Кафедра менеджменту, економіки та права

Ілюстративні додатки до дипломної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст”

на тему: „Вдосконалення управління інноваційною діяльністю
міжнародного підприємства”
(на базі матеріалів
ПрАТ „Авіакомпанія “Міжнародні авіалінії України”
(туристичної фірми „Ацинус”))

Виконав: курсант (слухач) 5 курсу, групи 451,
спеціальності 7.03060104 “Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності”
спеціалізації “Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень”
("Менеджмент міжнародного авіаційного туризму")

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Кіровоград – 2014 рік

Додаток У

Орієнтовна структура доповіді на захисті дипломної роботи

Шановні члени Державної екзаменаційної комісії!

Вашій увазі представляється дипломна робота на тему: *(вказати назву теми дипломної роботи)*.

1. Тема дипломної роботи є однією з актуальних проблем сучасного менеджменту в авіаційній (туристичній) сфері *(наводиться коротка характеристика стану досліджуваної проблеми, обґрунтовується доцільність розробки теми для розвитку авіаційної (туристичної) галузі в цілому або окремої її складової)*.

2. Об'єктом дослідження, на матеріалах якого виконана робота, є *(місцевий, національний, регіональний або світовий ринок міжнародних авіаційних (туристичних) послуг, підприємство авіаційної (туристичної) галузі – суб'єкт ЗЕД (конкретизувати))*.

Науковою проблемою дипломного дослідження – її предметом – є ... *(система управління міжнародним підприємством авіаційної (туристичної) галузі або його окремими структурними підрозділами; система управління авіаційною (туристичною) галуззю в умовах зовнішньоекономічної діяльності; одна з функцій управління підприємством авіаційної (туристичної) галузі – суб'єктом ЗЕД; одне з функціональних завдань системи управління міжнародним підприємством авіаційної (туристичної) галузі (інформаційне забезпечення, розробка стратегії розвитку, маркетинг, інноваційно-інвестиційна діяльність, зовнішньоекономічна діяльність, бізнес-планування, виробництво, фінанси, кадри, ділові ризики, кризові ситуації тощо) (конкретизувати))*.

Метою даної дипломної роботи є *(вказати мету роботи)*.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні основні завдання дослідження *(вказати задачі дослідження)*.

3-4. Поставлені завдання дослідження послідовно вирішуються в чотирьох розділах роботи *(дається коротка характеристика розділів)*.

(В першому, теоретико-методологічному, розділі викладена суть досліджуваної проблеми ..., концепції й підходи до її рішення, рівень розробки досліджуваної проблематики на сучасному етапі, адаптовані існуючі методичні підходи до рішення проблеми до потреб галузі).

Перший розділ є основою для розробки прикладних аспектів обраної теми дослідження.

В другому, аналітичному, розділі виконаний організаційно-економічний аналіз об'єкта дослідження (конкретизувати), визначені основні проблеми й перспективи розвитку, докладно проаналізований предмет дослідження (конкретизувати).

На основі вивчення, обробки й узагальнення аналітичних матеріалів (конкретизувати) виявлений вплив внутрішніх і зовнішніх факторів (конкретизувати) на ефективність господарської діяльності.

В третьому, прикладному, розділі на основі методичних підходів і аналізу, виконаних у першому й другому розділах, розроблені пропозиції й рекомендації з удосконалення управління об'єктом у цілому і аспектом господарської діяльності, що є предметом дослідження (конкретизувати).

В четвертому розділі проаналізовано стан охорони / умов праці на об'єкті дослідження, розроблено рекомендації щодо поліпшення умов праці при вдосконаленні предмету дослідження на об'єкті дослідження, визначено соціально-економічну ефективність впровадження заходів щодо поліпшення умов праці на об'єкті дослідження (конкретизувати).

Практичне значення розроблених рекомендацій і пропозицій підтверджено техніко-економічними розрахунками й визначенням очікуваного ефекту від їх впровадження (конкретизувати).

Результати дипломного дослідження можуть бути використані (вказати де і яким чином).

5. Узагальнені результати дослідження можна представити у вигляді наступних основних висновків: *(навести 4-12 основних висновків з вказівкою їх обґрунтованості, практичної цінності й рекомендацій з впровадження).*

Дозвольте мені виразити глибоку вдячність за допомогу в роботі над дипломним дослідженням *(вказати кому - директорові підприємства, науковому керівникові тощо).*

Дякую за увагу!

Додаток Ф

Подання голові Державної екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКА ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ПОДАННЯ ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Направляється курсант (слухач) п'ятого курсу _____ навчальної групи
_____ до захисту дипломної роботи
(прізвище та ініціали)
за спеціальністю 7.03060104 “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності”
на тему: _____

Дипломна робота і рецензія додаються.

Декан факультету
менеджменту (заочного навчання) _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Довідка про успішність

Курсант (слухач) _____ за період навчання
(прізвище та ініціали)
на факультеті менеджменту (заочного навчання) з 20__ р. по 20__ р.
повністю виконав навчальний план за спеціальністю з таким розподілом
оцінок:

за національною шкалою: відмінно __% , добре __% , задовільно __% ;
за шкалою ECTS: А __% , В __% , С __% , D __% , E __% .

Секретар факультету
менеджменту (заочного навчання) _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

www.klanau.kr.ua

Додаток X

Оцінювання дипломних робіт

Таблиця X.1 – Параметри та критерії оцінювання дипломних робіт

Параметри оцінювання	Діапазон оцінки, балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
1	2	3
<i>Оцінювання якості дипломних робіт</i>	0-75	
Відповідність змісту вступу встановленим вимогам	0-5	0 – зміст вступу дипломної роботи не відповідає встановленим вимогам
		5 – зміст вступу дипломної роботи відповідає встановленим вимогам
Відповідність змісту теоретико-методологічного розділу встановленим вимогам	0-15	0 – зміст жодного підрозділу не відповідає встановленим вимогам
		5 – зміст одного підрозділу відповідає встановленим вимогам
		10 – зміст двох підрозділів відповідає встановленим вимогам
		15 – зміст всіх підрозділів відповідає встановленим вимогам
Відповідність змісту аналітичного розділу встановленим вимогам	0-15	0 – зміст жодного підрозділу не відповідає встановленим вимогам
		5 – зміст одного підрозділу відповідає встановленим вимогам
		10 – зміст двох підрозділів відповідає встановленим вимогам
		15 – зміст всіх підрозділів відповідає встановленим вимогам
Відповідність змісту розробничко-впроваджувального розділу встановленим вимогам	0-15	0 – зміст жодного підрозділу не відповідає встановленим вимогам
		5 – зміст одного підрозділу відповідає встановленим вимогам
		10 – зміст двох підрозділів відповідає встановленим вимогам
		15 – зміст всіх підрозділів відповідає встановленим вимогам
Відповідність змісту розділу з охорони праці встановленим вимогам	0-15	0 – зміст жодного підрозділу не відповідає встановленим вимогам
		5 – зміст одного підрозділу відповідає встановленим вимогам
		10 – зміст двох підрозділів відповідає встановленим вимогам
		15 – зміст всіх підрозділів відповідає встановленим вимогам
Відповідність змісту висновків встановленим вимогам	0-5	0 – зміст висновків дипломної роботи не відповідає встановленим вимогам
		5 – зміст висновків дипломної роботи відповідає встановленим вимогам
Відповідність оформлення дипломної роботи встановленим вимогам, обсяг та адекватність використаних при написанні роботи першоджерел та дотримання етики посилань	0-5	0 – текст дипломної роботи оформлено з суттєвими порушеннями встановлених вимог, залучені матеріали лише підручників та навчальних посібників (до 49 джерел), етика посилань не дотримана
		5 – текст дипломної роботи оформлено у відповідності до встановлених вимог, залучені законодавчі та нормативно-правові документи, матеріали підручників та навчальних посібників, монографій, статистичних збірників та довідників, періодичних видань та мережі Internet (50 джерел і більше), етика посилань дотримана

1	2	3
<i>Оцінювання захисту дипломних робіт</i>	0-25	
Вміння чітко та стисло викласти основні результати дослідження	0-10	0 – курсант (слухач) неспроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
		5 – курсант (слухач) непорядковано викладає основні результати дослідження
		10 – курсант (слухач) спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження
Використання наочного матеріалу	0-5	0 – наочний матеріал не використано
		5 – доповідь супроводжена наочним матеріалом
Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання	0-10	0 – курсант (слухач) неспроможний надати відповіді на поставлені питання
		5 – курсант (слухач) надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання
		10 – курсант (слухач) надає повні, глибокі, обґрунтовані відповіді на поставлені питання
<i>Підсумкова оцінка</i>	100	

Таблиця X.2 – Шкала оцінювання ECTS

За шкалою ECTS	За національною шкалою	Бальна оцінка або % правильних відповідей
<i>A</i>	5 – “Відмінно” – відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою	90–100
<i>B</i>	4 – “Дуже добре” – робота вище середнього рівня з двома-трьома незначними помилками	83–89
<i>C</i>	4 – “Добре” – взагалі правильна робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками	75–82
<i>D</i>	3 – “Задовільно” – неогано, робота з декількома значними помилками	68–74
<i>E</i>	3 – “Достатньо” – виконання задовольняє мінімальні критерії	60–67
<i>FX</i>	2 – “Незадовільно” – виконання не задовольняє мінімальні критерії з можливістю повторного складання, робота потребує доробки	35–59
<i>F</i>	2 – “Незадовільно” – виконання не задовольняє мінімальні критерії з обов'язковим повторним курсом, робота потребує повної переробки	1–34